

Gebiedsgericht werken in Waalwijk

Onderzoeksrapport van de Rekenkamercommissie Waalwijk
16 april 2010

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord	5
1 Inleiding	7
2 Gebiedsgericht werken	9
2.1 De ontwikkeling van gebiedsgericht werken	9
2.2 Instrumentarium	10
3 Het onderzoek	11
3.1 Onderzoeksvragen	11
3.2 Normenkader	11
3.3 Aanpak	12
3.3.1 Deskresearch	12
3.3.2 Veldwerk	13
4 Bevindingen	15
4.1 De kwaliteit van de beleidsvorming	15
4.2 De resultaten van de uitvoering	20
4.3 Kwaliteit van de taakinfilling van de raad	26
4.4 Doelmatigheid van het beleid	31
5 Conclusies	35
5.1 Conclusies betreffende de kwaliteit van de beleidsvorming	35
5.2 Conclusies resultaten van de uitvoering	36
5.3 Conclusies kwaliteit van de taakinfilling van de raad	37
5.4 Conclusies doelmatigheid van het beleid (effectiviteit van de instrumenten)	38
5.5 Beantwoording van de hoofdvragen	39
6 Aanbevelingen	41
6.1 De kwaliteit van de beleidsvorming	41
6.2 Resultaten van de uitvoering	42
6.3 Taakinfilling raad	42
6.4 Effectiviteit van de ingezette instrumenten	43
Bijlage 1 Normenkader	45
Bijlage 2 Resultaten enquête	49
Bijlage 3 Beschrijving instrumenten gebiedsgericht werken	55
Bijlage 4 Gedetailleerde analyse bespreking gebiedsgericht werken door de raad	61
Bijlage 5 Hoor en wederhoor	64

VOORWOORD

Voor u ligt het vierde rapport van de rekenkamercommissie van de gemeente Waalwijk.

Dit rapport behelst een onderzoek naar gebiedsgericht werken. In haar onderzoeksplan 2008 heeft de rekenkamercommissie aangegeven het gebiedsgericht werken een belangwekkend onderwerp voor onderzoek te vinden omdat:

- het een belangrijk thema betreft dat als kernwaarde wordt gezien en waarop Waalwijk zich graag wil profileren;
- het de burgers direct raakt in hun woonomgeving en in de leefbaarheid van de buurt;
- het thema toe is aan evaluatie.

De doelstellingen voor gebiedsgericht werken zijn in 2008 geformuleerd:

- het vergroten van de betrokkenheid van bewoners bij hun leefomgeving;
- verkleinen van de kloof tussen bewoners en gemeentebestuur;
- meer aandacht voor buurten met een achterstand;
- het bereiken van specifieke doelgroepen en
- het verbeteren van de sociale samenhang.

De rekenkamercommissie wilde door middel van dit onderzoek antwoord krijgen op de twee volgende vragen die direct gerelateerd zijn aan de bovenstaande doelen van het gebiedsgericht werken:

- wordt met gebiedsgericht werken de kloof tussen inwoners en gemeentebestuur verkleind?
- wordt met gebiedsgericht werken de betrokkenheid van inwoners bij hun leefomgeving vergroot?

De rekenkamercommissie heeft daarbij in dit onderzoek de focus met name gericht op:

- de beleidsvorming: is het beleid adequaat geformuleerd?
- de resultaten: wat zijn de effecten?
- de rol van de raad: hoe heeft de raad zijn kaderstellende en controlerende taak opgepakt?
- de doelmatigheid van het beleid: hoe verhouden inzet van middelen en resultaten zich tot elkaar?

De rekenkamercommissie heeft voor het doen van het onderzoek een beroep gedaan op externe onderzoeksexpertise. Na gesprekken met een aantal bureaus is de keuze gevallen op B&A Consulting. De regie van het onderzoek lag echter wel in de handen van de commissie wat onder andere blijkt uit het feit dat de leden van de commissie bij alle gesprekken aanwezig zijn geweest.

Samenvattend is ons oordeel dat, alhoewel er wel degelijk positieve ontwikkelingen hebben plaatsgevonden, er nog het nodige te winnen is op het gebied van het verkleinen van de kloof tussen inwoners en gemeentebestuur en het vergroten van de betrokkenheid van inwoners bij hun leefomgeving. Daarbij is het overigens essentieel dat de raad zijn kaderstellende en controlerende rol beter oppakt en met het college afspraken maakt over een betere informatievoorziening zodat de mogelijkheid ontstaat tussentijds bij te sturen.

De commissie hoopt met de resultaten van het onderzoek raad en college handvatten aan te reiken ter verbetering van het gebiedsgericht werken. De commissie is op basis van de resultaten van het onderzoek met de raad en het college van oordeel dat gebiedsgericht werken een belangrijk instrument is om de betrokkenheid van de burgers bij hun leefomgeving te vergroten. De commissie is echter van mening dat als het gaat om de kloof tussen burgers en bestuur gebiedsgericht werken niet alleen en bij uitstek het geëigende instrument is om deze te verkleinen.

Tot slot wil de commissie graag de prettige samenwerking met alle betrokken partijen, ambtelijke organisatie, raad en griffie benadrukken. De commissie heeft deze medewerking als zeer positief ervaren; er hebben diverse gesprekken plaatsgevonden en op vragen om aanvullende informatie is adequaat antwoord gegeven.

De rekenkamercommissie,

Niels van 't Hof, plaatsvervangend voorzitter
Yvonne Bouwman-Bakker, lid

Met medewerking van:
Ruud Rottier
Yorick van den Berg
(beiden werkzaam bij B&A Consulting)

1

INLEIDING

In 1995 is de gemeente Waalwijk gestart met wijk- en buurtgericht werken. Het doel daarvan was om de betrokkenheid van bewoners bij de eigen woon- en leefomgeving te vergroten en de kloof tussen bestuur en burgers te verkleinen. Na tien jaar bleek dat het wijk- en buurtbeheer als eiland naast de gemeentelijke organisatie was blijven staan. Daarom is vanaf dat moment gestart met gebiedsgericht werken, waarmee organisatorisch, financieel en qua cultuur het wijk- en buurtbeheer in de gemeentelijke organisatie is ingebed. Gebiedsgericht werken is een manier van werken waarbij samen met burgers wordt gewerkt aan ontwikkeling en beheer van een gebied. De rol van bewoners is dus belangrijk: het is het gebied waar zij moeten leven en waar zij zelf primair de leefbaarheid bepalen¹.

Met haar inzet op gebiedsgericht werken wil de gemeente bewoners verleiden om zelf mee te denken over het verbeteren van de leefbaarheid van de eigen wijk. Of het nu gaat om het plaatsen van een bankje of een speelvoorziening, het verbeteren van de leefbaarheid door middel van het wijk- en buurtbeheer of om ontwikkelingen rondom wonen, zorg en welzijn, het maken van wijk- en dorpsontwikkelingsplannen of de gevolgen van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo).

Het uitgevoerde onderzoek richt zich op de beantwoording van de hoofdvragen of met gebiedsgericht werken de kloof tussen inwoners en gemeentebestuur wordt verkleind en de betrokkenheid van inwoners bij hun leefomgeving vergroot.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt nader ingegaan op gebiedsgericht werken, waarna in hoofdstuk 3 de onderzoeksvragen en de gehanteerde onderzoeksmethodiek aan de orde komen. In hoofdstuk 4 worden de bevindingen van het onderzoek gepresenteerd, hetgeen resulteert in conclusies (hoofdstuk 5) en aanbevelingen (hoofdstuk 6).

¹ Notitie van de Projectgroep gebiedsgericht werken voor de commissie welzijn en zorg, 10 januari 2005

2

GEBIEDSGERICHT WERKEN

2.1

DE ONTWIKKELING VAN GEBIEDSGERICHT WERKEN

Al in 1995 is de gemeente Waalwijk begonnen met wijk- en buurtbeheer. In 1997 werden door de herindeling Waalwijk, Sprang-Capelle en Waspik één gemeente. In de toen ontwikkelde strategische visie werd het wijk- en buurtbeheer verankerd, met als doelen het vergroten van de betrokkenheid van de bewoners bij hun leefomgeving en het verkleinen van de kloof tussen bestuur en burgers.

In 2005 werd ingezet op gebiedsgericht werken. Dit om meer samenhang aan te brengen in al datgene wat door de diverse gemeentelijke disciplines in de buurten en wijken werd gedaan. De ambitie was om (nog) meer samenhang aan te brengen in het beleid en de uitvoering op wijkniveau. Als voorwaarde werd daarbij geformuleerd dat beleid en uitvoering op gebiedsniveau plaatsvindt op basis van wat er leeft bij bewoners.

In 2005 wordt het bureau gebiedsgericht werken opgericht. Dit bureau - aldus de tekst van de programmabegroting 2006 - draagt zorg voor het maken en uitvoeren van wijk- en dorpsontwikkelingsplannen. Elk van deze WOP's en DOP² wordt het integraal en maatgevend beleidskader voor de desbetreffende wijk of dorp. In de raad van 29 september 2005 wordt de onderlegger voor de wijkontwikkelingsplannen vastgesteld, waarin de planning, de voorwaarden, de mogelijke inhoud en de aanpak zijn uitgewerkt. In 2006 wordt door de ambtelijke Werkgroep Kansen vanuit deze ontwikkeling de missie geformuleerd: "Samen met bewoners en partners duurzaam investeren in actief burgerschap en kwaliteit van leven. De vraag van inwoners staat daarbij centraal." De werkgroep wil naar een overheid die regisseert. Een overheid die de bewoners verleidt om zich te bekommeren om de leefbaarheid, zich daarvoor verantwoordelijk te voelen en zich ook daadwerkelijk daarvoor te willen inzetten. Dit mondt concreet uit in het aan de slag gaan met het maken van wijkontwikkelingsplannen.

De pilot die Waalwijk in 2005 voorlegt aan het ministerie van VWS in het kader van de invoering van de Wet maatschappelijke ondersteuning heeft een impuls gegeven aan het gebiedsgericht werken. In deze proeftuin voor sociale samenhang en leefbaarheid (prestatieveld 1 van de Wmo) werd ruimte geboden voor burgerinitiatieven.

De in deze pilot uitgewerkte gedachte van het wijkontwikkelingsplan werd voor de gemeente hét middel om gebiedsgericht werken verder inhoud te geven. In dergelijke

² In Waalwijk worden vijf wijken onderscheiden (Centrum/Besoyen, Baardwijk/Laageinde/De Hoef, Antoniusparochie/Bloemenoord, Zanddonk/Meerdijk, Sprang-Capelle/Landgoed Driessen). Als het over de ontwikkelingsplannen voor deze gebieden gaat, wordt in dit rapport dan ook gesproken over de WOP's. Het dorpsontwikkelingsplan (DOP) betreft het dorp Waspik.

plannen komen interactie, visie en uitvoering bij elkaar. In de Onderlegger Wijkontwikkelingsplannen uit 2005 worden daartoe de volgende zaken essentieel genoemd:

- Visie: voor zes onderscheiden gebieden worden toekomstvisies opgesteld;
- Helderheid: uitvoeringsplannen worden per gebied bij elkaar gebracht;
- Interactie: burgers worden uitgedaagd om initiatieven te nemen en de gemeente en andere partners spelen daar op in;
- Goede uitvoering: er wordt meer accent gelegd op zorgvuldige uitvoering en communicatie daarover met burgers.

Een wijkontwikkelingsplan wordt vastgesteld voor 10 jaar waarbij er per jaar een uitvoeringsprogramma wordt samengesteld en ter goedkeuring wordt aangeboden aan de raad.

2.2

INSTRUMENTARIUM

Voor de uitvoering van het gebiedsgericht werken worden vele instrumenten ingezet. Van oudsher wordt in alle wijken twee keer per jaar een wijktafel gehouden. Bewoners, bewonersorganisaties, instellingen/organisaties (consulenten woningcorporaties, wijkagenten, opbouwwerkers), en de gemeente (gebiedscoördinatoren, wijkwethouder en raadsleden) komen bijeen. Aan de wijktafel wordt de leefbaarheid, veiligheid en sociale samenhang in de wijk besproken. Na de start van het bureau gebiedsgericht werken in 2005 en het maken van de wijkontwikkelingsplannen voor Waspik (2007) en Centrum/Besoyen (2009) wordt het streven van de gemeente om het vraaggericht werken verder vorm te geven. Daartoe wordt ook gekeken naar de opzet en werkwijze van de wijktafels. Meer en meer gaat het om het faciliteren van bewonersinitiatieven in plaats van om het bedenken door de gemeente van “wat goed is voor de bewoners”. Vanaf 2001 worden aan de wijktafels besluiten genomen over de besteding van wijkbudgetten. De wijktafel zou ook het platform moeten gaan worden waar het gemeentebestuur gemaakte keuzes verantwoordt.

Naast de wijktafels zet de gemeente nog andere instrumenten en ook projecten in om bewoners te betrekken bij beleid en uitvoering. Zo kent Waalwijk wijkbezoeken, bewonersmarkten, bewonersavonden, buurtbijeenkomsten, portiekgesprekken, schouwen en de spreekuren in de wijk. Als projecten zijn benoemd: de wijkbudgetten, Mogelijk Makers (biedt de financiële mogelijkheid aan bewoners om een activiteit te organiseren), ZAP-pers (Zwerfafval Pakkers), wijkkranten, buurtpreventie, buurtbemiddeling en adoptiegroen (in bijlage 4 worden deze instrumenten kort beschreven).

3

HET ONDERZOEK

3.1

ONDERZOEKSVRAGEN

Het onderzoek van de rekenkamercommissie richtte zich op de beantwoording van twee hoofdvragen: is de betrokkenheid van de burgers bij de leefomgeving vergroot en is de kloof tussen de burgers en het gemeentebestuur verkleind?

De rekenkamercommissie bracht de volgende focuspunten aan bij deze hoofdvragen:

- de beleidsvorming: is het beleid goed geformuleerd?
- de resultaten: wat zijn de effecten voor de samenleving?
- de rol van de raad: hoe heeft de raad zijn kaderstellende en controlerende taak opgepakt?
- de doelmatigheid van het beleid in de ogen van de burger: hoe verhoudt de inzet van de middelen zich tot de resultaten?

De hoofdvragen en de focuspunten zijn vertaald in negen onderzoeksvragen die in het opgestelde normenkader in vier blokken zijn ondergebracht.

3.2

NORMENKADER

In dit onderzoek is een normenkader gehanteerd. De twee hoofdvragen met de focuspunten zijn uitgewerkt in meerdere onderzoeksvragen waaraan een set van normen is verbonden. Dit maakt het mogelijk dat aan de bevindingen in het onderzoek (de verzamelde gegevens) een waardering kan worden gegeven. Het normenkader is dus de meetlat in het onderzoek. Via de norm wordt aangegeven wat idealiter gedaan had moeten zijn of bereikt had moeten worden. In de evaluatie wordt zo duidelijk in hoeverre de daadwerkelijke gang van zaken overeenkomt met hoe het had moeten zijn. In het normenkader is ook vermeld welke bronnen gebruikt zijn.

De geformuleerde normen zijn gebaseerd op hetgeen de gemeente hierover zelf heeft geformuleerd, wat in het kader van de dualisering wettelijk is vastgelegd en wat vanuit de onderzoekspraktijk als wenselijk wordt gezien.

Het normenkader kent de volgende vier blokken:

- *Kwaliteit van de beleidsvorming*, met onderzoeksvragen gericht op:
 - De kwaliteit van de beleidsformulering (SMART-formulering van doelstellingen, effecten en prestaties³);
 - het benoemen van prestatie-indicatoren en de kwaliteit daarvan;

³ Als toelichting: bij het doel 'verkleining van de kloof' kan een SMART-geformuleerde doelstelling zijn: 'het vertrouwen van de burgers in het bestuur neemt toe tot 75% van de bevolking in 2012'. De indicator is hier 'vertrouwen' en deze kan gemeten worden door bijvoorbeeld het uitvoeren van een enquête.

- het positioneren van gebiedsgericht werken in de gemeentelijke beleidsvorming.
- *Resultaten van de uitvoering (doelbereik)*, met onderzoeksvragen gericht op:
 - de verkleining de kloof met het bestuur;
 - het vergroten van de betrokkenheid bij de leefomgeving.
- *Kwaliteit van de taakinvulling van de raad*; met onderzoeksvragen gericht op:
 - de invulling van de kaderstellende rol van de raad;
 - de invulling de controlerende rol van de raad.
- *De doelmatigheid van het beleid*, met een onderzoeksvraag gericht op de effectiviteit van de ingezette instrumenten.

Dit normenkader is onderwerp van discussie geweest in de rekenkamercommissie en uiteindelijk vastgesteld. Een belangrijk discussiepunt was het opnemen erin van de onderzoeksvraag naar de SMART-formulering voor de WOP's en het DOP. Enerzijds kunnen de WOP's en het DOP worden beschouwd als instrument om de doelstellingen van het gebiedsgericht werken te bereiken. Echter de praktijk in Waalwijk leert dat de WOP's en het DOP een doorontwikkeling kennen waarbij sprake lijkt van een verzelfstandiging ten opzichte van gebiedsgericht werken. Om hier zicht op te krijgen is in het normenkader een expliciete onderzoeksvraag gericht op de WOP's/DOP opgenomen. Een tweede discussiepunt betrof de wijze waarop de doelstellingen vermindering van de kloof en vergroten van de betrokkenheid bij de leefomgeving moesten worden geoperationaliseerd ten behoeve van het onderzoek. De gemeente Waalwijk heeft namelijk geen indicatoren benoemd die daarvoor gebruikt konden worden. Daarom zijn voor de resultaatmeting door de rekenkamercommissie indicatoren benoemd voor het meten van de kloof en de betrokkenheid bij de leefomgeving. Dit gebeurde op basis van gangbare opvattingen in de literatuur en gevoerde discussies. De ingezette ontwikkeling naar Pluswijken is buiten het onderzoek gehouden⁴.

3.3 AANPAK

Ten behoeve van het onderzoek is deskresearch en veldwerk verricht.

3.3.1 Deskresearch

In de deskresearch zijn de volgende documenten bestudeerd:

- raads- en commissievoorstellen, -besluiten, -notities en -verslagen
- Collegeprogramma's
- Beleidsnota's
- Programmabegrotingen
- Managementrapportages
- Uitgevoerde onderzoeken

⁴ In de raadsinformatiebrief van 26 juni 2008 wordt de missie voor de ontwikkeling van Pluswijk en geformuleerd: "het leveren van een bijdrage aan behoud of verbetering van de kwaliteit van leven van de burgers in alle wijken van Waalwijk."

3.3.2 Veldwerk

Het veldwerk kende drie onderdelen: groepsgesprekken, een webenquête en een rondetafelgesprek.

a. Groepsgesprekken

Groepsgesprekken zijn gehouden met de griffie, een afvaardiging van raadsleden en het bureau gebiedsgericht werken. In deze gesprekken was het normenkader leidend.

b. Webenquête

Onder een aselechte steekproef van 3000 inwoners van Waalwijk van 18 jaar en ouder is een webenquête uitgezet. Dit leverde een respons op van 456 ingevulde enquêtes (zie hiervoor bijlage 2). De vragen waren gegroepeerd in drie blokken:

1. Wordt met gebiedsgericht werken de kloof tussen inwoners en gemeentebestuur verkleind?
2. Wordt met gebiedsgericht werken de betrokkenheid van inwoners bij hun leefomgeving vergroot?
3. Heeft dat wat de gemeente in de afgelopen tijd heeft gedaan, gewerkt?

c. Rondetafelgesprek met actieve wijkbewoners

In een rondetafelgesprek is gereflecteerd op de bevindingen van de webenquête. Aan het rondetafelgesprek namen actieve wijkbewoners deel, die hebben geparticipeerd in activiteiten die door de gemeente zijn geïnitieerd dan wel ondersteund in het kader van gebiedsgericht werken.

Via de deskresearch, de resultaten van de webenquête én de ervaringen en percepties van betrokkenen wordt gekomen tot de bevindingen die in het volgende hoofdstuk worden beschreven.

4

BEVINDINGEN

In dit hoofdstuk worden de bevindingen van het onderzoek weergegeven. Dit gebeurt door de onderzoeksvragen langs te lopen in de volgorde van het normenkader (bijlage 1). De bronnen waar de bevindingen uit voortkomen, zijn steeds onderstreept (rapporten, onderzoeken, verslagen, notities, (rondetafel)gesprekken en de webenquête).

4.1 DE KWALITEIT VAN DE BELEIDSVORMING

Onderzoeksvraag 1

Gebiedsgericht werken: zijn de beoogde doelstellingen, effecten en prestaties SMART geformuleerd?

Normen

- Er zijn doelstellingen geformuleerd.
- Deze doelstellingen zijn SMART geformuleerd.
- Effecten en prestaties zijn benoemd.

Bevindingen

In het coalitieprogramma voor 2006–2010 ‘Meedoen en Meedenken wordt gebiedsgericht werken voor het eerst als kernwaarde genoemd. In de voorafgaande coalitieakkoorden wordt steeds gesproken over wijk- en buurtbeheer, sociale cohesie en leefbaarheid⁵. De in 2006 aangetreden coalitie ziet in de wijktafels het instrument om de burgers meer ruimte te bieden om vorm en inhoud te geven aan eigen initiatieven. De WOP’s en het DOP dienen zowel wat betreft de totstandkoming als naar inhoud een uitkomst te zijn van wat burgers bedacht hebben. De coalitie zet in op “meedenkende en verantwoordelijkheid nemende burgers en een overheid waar de burgers van op aan kunnen.”

Het coalitieprogramma (2008–2010): ‘Aanpakken en Oplossen’ van het in 2008 tussentijds aangetreden nieuwe college noemt het begrip gebiedsgericht werken niet meer op zichzelf. Wel is geformuleerd dat de interactie tussen wonen, zorg, welzijn en gebiedsgericht werken speerpunt blijft van beleid en een continue inzet vraagt om integrale gebiedsgerichte pluspunten te realiseren.

De projectgroep gebiedsgericht werken benoemt in een notitie van 10 januari 2005 de kritische succesfactoren voor gebiedsgericht werken: het resultaat in de wijk, wijk- en klantgerichte organisatiestructuur, kennis en houding personeel, gebiedsgerichte budgettering, gelijkwaardige samenwerking met bewoners, bindende

⁵ Coalitieakkoord ‘Passende ambities’ voor de periode 2002 – 2006 en het programma 2004–2008 ‘Focus op Slagvaardigheid’ (in 2004 treedt tussentijds een nieuw college aan)

beleidscoördinatie, imago (onafhankelijkheid, integriteit, betrouwbaarheid) en cultuur en draagvlak binnen de organisatie.

In de programmabegrotingen voor diverse jaren komen verschillende uitwerkingen voor van gebiedsgericht werken.

In de programmabegroting 2005 is onder wijkbeheer de prioriteit 'wijk- en buurtbeheer' opgenomen met als kwalitatieve doelstellingen het verminderen van de kloof tussen bestuur en burgers én het bevorderen van de betrokkenheid van burgers bij hun eigen woon- en leefomgeving. Daarbij is als kwantitatieve doelstelling het organiseren van 20 wijktafels in 2005 benoemd.

Naast deze prioriteit is nog opgenomen de gebiedsgerichte aanpak met als kwalitatieve doelstelling het bevorderen van leefbaarheid, veiligheid en participatie én het realiseren van integrale visies en programma's in de wijken. Kwantitatief ingevulde activiteiten zijn het verbeteren van rapportcijfers in de buurten en de totstandkoming van wijkontwikkelingsplannen.

Qua formulering van de prioriteiten en doelstellingen (kwalitatief en kwantitatief) komt de tekst van de programmabegroting 2006 overeen met die van 2005. In 2007 veranderen de prioriteiten. Dat worden nu onder andere wijktafels, het stimuleren en faciliteren van bewonersinitiatieven en het maken en in uitvoering nemen van WOP's en een DOP. Bij de bij deze prioriteiten geformuleerde doelstellingen komen 'verkleining van de kloof' en 'vergroten van de betrokkenheid' niet meer voor. In de programmabegroting 2008 is het aantal prioriteiten teruggebracht naar twee: bewonersinitiatieven stimuleren en faciliteren én het maken van wijk- en dorpsontwikkelingsplannen. In de programmabegroting 2009 staat onder gebiedsgericht werken de inzet op vraaggericht werken genoemd. Daarnaast is de vraag geformuleerd 'wat willen we bereiken en wanneer zijn we succesvol'. Hierbij is alleen opgenomen dat meer bewoners zich moeten gaan inzetten voor het aanpakken van problemen en het benutten van kansen gericht op verbetering van leefbaarheid en veiligheid in de wijk.

In geen van de programmabegrotingen zijn SMART-geformuleerde doelstellingen voor gebiedsgericht werken aangetroffen.

Onderzoeksvraag 2

WOP's en DOP: zijn de beoogde doelstellingen, effecten en prestaties SMART geformuleerd?

Normen

- Er zijn doelstellingen geformuleerd.
- Deze doelstellingen zijn SMART geformuleerd.
- Effecten en prestaties zijn benoemd.

Bevindingen

In de onderlegger wijkontwikkelingsplannen die de raad vaststelde op 29 september 2005 wordt een paragraaf besteed aan de doelstellingen. De vast te leggen doelen in de WOP's zullen worden geformuleerd in rapportcijfers die burgers bij leefbaarheidsonderzoeken geven voor zaken als leefbaarheid, veiligheid, bereikbaarheid voorzieningen en bewonerssamenstelling. Dit heeft als voordeel, zo wordt gesteld, dat je meet op de effecten die bereikt worden bij burgers en niet zozeer op de inspanningen die je als gemeente verricht.

In de programmabegroting 2006 is opgenomen dat in 2006 dorp- en wijkontwikkelingsplannen worden gemaakt voor Waspik en Centrum-Besoyen en gestart wordt met die voor Sprang-Capelle/Landgoed Driessen en Bloemenoord/Antoniusparochie.

In de programmabegrotingen voor de daaropvolgende jaren komen deze WOP's en dit DOP terug.

In de jaarlijkse uitvoeringsprogramma's zijn doelstellingen opgenomen wat betreft de kloof en de betrokkenheid van burgers. Zo is in het Uitvoeringsprogramma Sprang-Capelle/Landgoed Driessen van 14 oktober 2008 te lezen:⁶

- Zorgen voor een goede relatie tussen burgers en overheid door:
 - samen met bewoners een voorstel maken over samen optrekken van gemeente en burgers bij het maken en realiseren van plannen;
 - meer informatie en inspraak op maat leveren, passend bij de schaal van Capelle;
 - behoud van een gemeentelijke voorziening in Vrijhoeve;
 - behouden van de wijktafels per kern in Sprang-Capelle;
 - verbetering van ontmoetingsvoorzieningen.
- Versterken van het sociaal klimaat door:
 - vrijwilligerswerk
 - buurtpreventienetwerk
 - meer richtbaarheid geven aan wijktafels en resultaten daarvan
 - buurthuis toegankelijker maken voor bezoekers
 - meer organiseren van evenementen en feesten.

Deze twee doelstellingen zijn niet SMART geformuleerd. Wel worden ze in actiepunten geconcretiseerd waarbij ook wordt aangegeven wanneer deze worden opgepakt en wie dat doet.

Het bureau gebiedsgericht werken merkte in het gesprek op dat in tegenstelling tot het gebiedsgericht werken, de WOP's en het DOP concretere doelstellingen kennen met daarbij de output geformuleerd in de vorm van uit te voeren projecten. Hier wordt ook op gemonitord door te bezien of deze projecten worden uitgevoerd.

In de doorgenomen stukken betreffende de WOP's en DOP zijn de doelstellingen in het algemeen niet SMART geformuleerd en worden deze met name in te ondernemen acties uitgewerkt.

⁶ Hetzelfde staat overigens ook in het Wijkontwikkelingsplan van april 2008.

Onderzoeksvraag 3

Zijn bij gebiedsgericht werken de indicatoren benoemd om te meten wat de Ausgangssituatie, de resultaten van de geleverde prestaties en de (maatschappelijke) effecten zijn?

Normen

- Er zijn op basis van SMART-doelstellingen indicatoren benoemd die inzicht geven in de Ausgangssituatie, de geleverde prestaties en de effecten daarvan.
- Er zijn output- en outcome indicatoren⁷ benoemd.
- Er zijn meetinstrumenten beschikbaar.

Bevindingen

In de programmabegroting 2009 zijn de volgende gekwantificeerde prestatie-indicatoren benoemd voor het meten van de betrokkenheid van bewoners bij hun wijk:

- het aantal gehonoreerde aanvragen voor het project Mogelijk Makers;
- het aantal projecten groenadoptie;
- het voorbereiden en uitvoeren van acties die zijn opgenomen in de uitvoeringsprogramma's van de WOP's.

Daarnaast zijn de streefwaarden voor 2009 tot en met 2012 opgenomen. Verder is uitgewerkt wat men in 2009 gaat doen.

In het afdelingsplan 2009 van het bureau gebiedsgericht werken zijn soortgelijke prestatie-indicatoren met kwantiteitsbepalingen opgenomen voor de actieve inzet van bewoners in de woonomgeving: het aantal straten dat meedoet aan Mogelijk Makers (110 straten) en het aantal projecten adoptiegroen (40). Ook worden in dit afdelingsplan kort de actiepunten van 2008 geëvalueerd. In de speerpunten 2009 is één harde kwantitatief geformuleerde prestatie opgenomen: aan het eind van het jaar dient 75% van de in de WOP's opgenomen acties in uitvoering te zijn.

In het gesprek met het bureau gebiedsgericht werken werd aangegeven dat in de leefbaarheidsonderzoeken rapportcijfers werden gegeven. Tegelijkertijd was hun constatering dat er geen relatie te leggen is tussen die rapportcijfers (waardering) van burgers en de geleverde inspanningen. Dit was voor het bureau dermate teleurstellend dat mede daarom is gestopt met deze leefbaarheidsonderzoeken.

Het door het bureau opgestelde beleidskader werd in het gesprek als instrumenteel gekarakteriseerd, gericht op het van de grond krijgen van activiteiten. Beschreven is wel wat het bureau gaat doen (wijktafels, WOP's enzovoort), maar niet op welke criteria de resultaten getoetst worden.

Bij het doornemen van de stukken zijn wat betreft het gebiedsgericht werken enige outputindicatoren aangetroffen voor alleen de doelstelling 'vergroten van de betrokkenheid bij de leefomgeving'. Outcome indicatoren zijn niet benoemd.

⁷ Een outputindicator meet de geleverde diensten of producten in termen van volume (aantallen deelnemers aan wijktafels) en de kwaliteit. Een outcome-indicator meet welk maatschappelijk effect (vergroting van het vertrouwen in het gemeentebestuur) wordt bereikt.

Onderzoeksvraag 4

Is in de fase van beleidsvorming sprake van het positioneren van gebiedsgericht werken in de gemeentelijke organisatie?

Normen

- Er is gedocumenteerd vastgelegd dat ten behoeve van gebiedsgericht werken samenwerking en afstemming tussen gemeentelijke afdelingen zal plaatsvinden.
- Er is vastgelegd dat bij een dergelijke samenwerking het bureau gebiedsgericht werken betrokken is.

Bevindingen

In de fase van de beleidsformulering zelf is niets te vinden over werkafspraken tussen gemeentelijke afdelingen. Wel zijn daarna enkele stukken aangetroffen die duiden op een nadenken daarover en concretisering daarvan.

De in januari 2004 uitgebrachte rapportage 'Goed voor elkaar? Wonen in Waalwijk opnieuw bezien' stelt dat de gemeentelijke organisatie toegerust moet zijn op gebiedsgericht werken. Er moet een organisatielaag over de traditionele sectoren heen gelegd worden, die flexibel, vraaggestuurd en daadkrachtig kan werken.

In 2005 is daartoe het bureau gebiedsgericht werken opgericht. Dit bureau - aldus de tekst van de programmabegroting 2006 - draagt zorg voor het maken en uitvoeren van wijk- en dorpsontwikkelingsplannen.

In september 2007 is tussen de afdeling beheer openbare ruimte en het bureau gebiedsgericht werken een dienstverleningsovereenkomst afgesloten betreffende de levering van de volgende diensten door beheer openbare ruimte:

- aanleveren van tijdige en juiste informatie ten behoeve van het kunnen opstellen van een WOP;
- verrichten van werkzaamheden gericht op de besluitvorming in het kader van en op de uitvoering van de WOP's.

Individuele vragen van burgers komen terecht bij de afdeling beheer openbare ruimte, van groepen bewoners bij het bureau gebiedsgericht werken.

Vanuit het bureau gebiedsgericht werken wordt geconstateerd dat alle afdelingen opschuiven richting burger ten behoeve van vraaggericht werken. Met de afdeling beheer openbare ruimte zijn afspraken gemaakt over werkprocessen en samenwerking, met de andere afdelingen nog niet. Wel is helder dat het bureau zich richt op het proces en dat de verantwoordelijkheid voor de inhoud bij de betreffende beleidsafdelingen ligt. Deze afdelingen hebben een eigen beleid, het bureau heeft een taak/verantwoordelijkheid als het gaat om het betrekken van bewoners en het maken van de WOP's en het DOP: het 'waarschuwt'. Als een beleidsafdeling dan niet wil, wordt dit op een hoger niveau in de organisatie besproken. In de checklists van de beleidsafdelingen is aandacht voor de betrokkenheid van burgers opgenomen, niet dat het bureau erbij moet worden betrokken.

4.2 DE RESULTATEN VAN DE UITVOERING

Onderzoeksvraag 5

Wordt met gebiedsgericht werken de kloof tussen inwoners en gemeentebestuur verkleind?

Normen

- De burger heeft meer vertrouwen in het bestuur.
- Het gemeentebestuur is meer zichtbaar geworden voor de burger.
- De burger voelt zich meer gehoord. Er wordt naar hem/haar geluisterd.
- De burger ervaart steun van de gemeente bij hulpvragen en initiatieven.
- Het gemeentebestuur heeft volgens de burgers een goed beeld van wat er speelt en leeft bij burgers.
- De gemeente betreft burgers actief bij haar plannen

Bevindingen

In deze bevindingen wordt gestart met een weergave van relevante gegevens die de gemeente Waalwijk zelf heeft verzameld over de verkleining van de kloof. Vervolgens worden de resultaten van de webenquête weergegeven met een reflectie daarop door de actieve wijkbewoners en de uitkomsten van het gesprek met het bureau gebiedsgebonden werken.

De Staat van de Gemeente 2008 levert geen directe informatie op voor beantwoording van de vraag over de kloof⁸. Wel worden in het onderdeel 'de burger als kiezer' door burgers rapportcijfers gegeven naar aanleiding van stellingen die aan die kloof raken. Inwoners van Waalwijk scoorden op alle items net iets onder het gemiddelde van de 12 gemeenten met 25.000 tot 50.000 inwoners die aan dit onderzoek deelnamen.

(Oordeel) burger over	Rapportcijfer	
	Waalwijk	Gemiddeld
Invloed als kiezer	4,7	5,0
Vertegenwoordiging door gemeenteraad	4,6	4,8
Vertrouwen in B&W	5,5	5,6
Waarmaken beloften door B&W	4,9	5,0
Goed besturen van de gemeente	5,3	5,5

In januari 2008 is door het bureau gebiedsgericht werken in het rapport 'Samenwerken aan leefbaarheid in Waalwijk' een analyse van de instrumenten gemaakt die worden ingezet bij gebiedsgericht werken. Door het bureau is op basis van eigen waarneming

⁸ De Staat van de Gemeente (nu 'Waar staat je gemeente' geheten) is een instrument waarmee gemeenten zich met andere gemeenten kunnen vergelijken. Hierin is ook opgenomen wat de burger van zijn gemeente vindt. Waalwijk kende een lage respons bij dit burgeronderzoek en de resultaten dienen dan ook voorzichtig geïnterpreteerd te worden.

de volgende inschatting gemaakt wat betreft de bijdrage van elk instrument aan het verkleinen van de kloof tussen bewoners en gemeentebestuur:

Bijdrage	Instrument/project
Draagt veel bij	Spreekuur in de wijk, wijkwethouder
Draagt bij	Wijktafels, wijkbezoeken, WOP's (en DOP), Mogelijk Makers, bewonerscomités
Draagt soms bij, soms niet	Bewonersmarkt, bewonersavond, portiekgesprekken, schouwen, leefbaarheidsmonitor, wijkbudgetten, wijkkranten, buurtpreventie
Draagt niet bij	Huiskamerbijeenkomst, enquêtes in de wijk, buurtbemiddeling, adoptiegroen

In een recent onderzoek (2009) uitgevoerd door het bureau gebiedsgericht werken onder bezoekers van de wijktafels wordt het feit dat de gemeente de wijktafel organiseert met een 7,4 gewaardeerd en de rol van de gemeente met een 7,0.

In het kader van het Programma leefbaarheid, veiligheid en sociale samenhang 2004–2008 is in 2005 en 2006 een leefbaarheidsmonitor uitgevoerd.⁹ Dit om tussentijds te bezien of de geformuleerde doelstellingen zouden worden behaald. In deze monitor zijn geen indicatoren met bijbehorende scores opgenomen wat betreft de kloof tussen burger en bestuur. In het Buurtenboek Waalwijk dat onderdeel uitmaakt van de genoemde leefbaarheidsmonitor zijn wel per buurt (het gaat om 30 buurten) de volgende vragen opgenomen die met enige moeite in relatie gebracht zouden kunnen worden met de onderzoeksvraag naar de verkleining van de kloof:

- de manier waarop de gemeente reageert op klachten met betrekking tot de leefbaarheid;
- de snelheid waarmee wordt ingegrepen bij aantasting van de leefbaarheid.

De resultaten in de vorm van rapportcijfers worden per buurt weergegeven en er zijn geen conclusies aan verbonden.

Ten behoeve van het wijkontwikkelingsplan Sprang-Capelle en Landgoed Driessen is een bewonersmarkt in Capelle gehouden. Hier zijn stellingen aan bewoners voorgelegd over de relatie burger-overheid waar men reacties op kon geven. Daarnaast is een enquête gehouden met vragen over de betrokkenheid van de lokale overheid. Van de 236 respondenten die reageerden op de stelling 'ambtenaren dienen zich in dienst te stellen van de burgers en bedrijven in plaats van eerst te kijken wat er allemaal niet kan', was 91% het met deze stelling eens.

In dit wijkontwikkelingsplan Sprang Capelle / Landgoed Driessen komt de kloof terug in het actiepunt 'zorg voor een goede relatie tussen burgers en overheid'. Hier is een doel geformuleerd (het verbeteren van de communicatie tussen burgers en overheid) en worden acties benoemd met een trekker en wie daarbij betrokken moet worden.

⁹ De in deze monitor gehanteerde vragenlijst overlapt grotendeels met die van de leefbaarheidsonderzoeken.

In de eerste maanden van 2009 is in opdracht van het college een evaluatie uitgevoerd van de totstandkoming van de WOP's en DOP in Waspik, Sprang-Capelle/Landgoed Driessen, Centrum/Besoyen en Bloemenoord/Antoniusharochie. Op 16 juli 2009 is door het college het rapport met de resultaten van de evaluatie aan de raad toegezonden. Hiervoor is een vragenlijst gebruikt die door 71 bewoners en 23 ambtenaren is ingevuld. Hierin zijn ook vragen gesteld die - zo wordt het in het evaluatierapport omschreven - impliciet tot de doelstellingen van het gebiedsgericht werken zijn gaan behoren. Op de vraag of een WOP (DOP) bewoners en bestuur dichter bij elkaar brengt, antwoordde 54% van de ondervraagden met ja en 24% met nee. Ook is gevraagd naar de tevredenheid met betrekking tot het procesverloop. In zijn algemeenheid overheerst tevredenheid over de rollen van bewoners en van ambtenaren. De tevredenheid ten aanzien van de besluitvorming door de raad neigt naar neutraal. In aantallen respondenten is het beeld als volgt:

	(zeer) tevreden	neutraal	(zeer) ontevreden
Rol ambtenaren	43	25	20
Besluitvorming door de raad	24	32	15

De webenquôte die in het kader van dit rekenkameronderzoek is gehouden, leverde de volgende resultaten op:

Stellingen (456 deelnemers aan de enquête)	Mee eens	Mee eens noch mee oneens	Mee oneens	Kan niet beoordelen
<i>Wordt met gebiedsgericht werken de kloof tussen inwoners en gemeentebestuur verkleind?</i>				
De burger heeft meer vertrouwen in het bestuur.	11%	40%	26%	23%
Het gemeentebestuur is meer zichtbaar geworden voor de burger.	26%	29%	32%	13%
De burger voelt zich meer gehoord. Er wordt naar hem/haar geluisterd.	15%	30%	27%	28%
De burger ervaart steun van de gemeente bij hulpvragen en initiatieven.	14%	24%	18%	45%
Het gemeentebestuur heeft volgens de burgers een goed beeld van wat er speelt en leeft bij burgers.	15%	31%	27%	27%
De gemeente betreft burgers actief bij haar plannen / neemt burger serieus.	16%	34%	28%	22%

Uit de kolom 'mee eens' blijkt dat, volgens de geënquêteerden, de kloof tussen de inwoners en het gemeentebestuur **niet** verkleind is door het gebiedsgericht werken. Het beste resultaat (de 'mee eens' scores) dat lijkt te zijn bereikt, is dat het

gemeentebestuur meer zichtbaar is geworden. Overigens is dit het onderwerp dat tevens de hoogste score op 'mee oneens' haalt. Een behoorlijk deel van de respondenten geeft aan over de verschillende onderwerpen geen oordeel te kunnen vellen, bijvoorbeeld omdat men nog maar kort in Waalwijk woont.

Uit het gesprek met het bureau gebiedsgericht werken blijkt dat er geen instrumenten zijn om te meten of de kloof wordt verkleind. Daarbij wordt aangegeven dat niet alleen de activiteiten van het bureau bijdragen aan een verkleining danwel vergroting van de kloof. Het is niet fair om daar alleen het bureau op af te rekenen. De gedachte bij het bureau is dat een groei van het aantal deelnemers aan wijktafels een indicator is dat de kloof verkleint. Maar het is lastig te meten omdat er niets over is geformuleerd. De burgers kennen vaak het bestuur niet. De ambtenaren van het bureau zien wel dat wethouders meer contact krijgen met burgers. De burger heeft vertrouwen in het 'gezicht' dat ze kennen vanuit de wijk.

De resultaten uit de webenquête worden door de meeste actieve wijkbewoners die deelnamen aan het rondetafelgesprek herkend. Deze wijkbewoners geven in meerderheid aan dat zij niet bekend zijn met de doelstelling om met het gebiedsgericht werken de kloof tussen burgers en het gemeentebestuur te verminderen. Deze wijkbewoners beseffen dat zij een 'select' gezelschap vormen dat zich op deze wijze actief inzet voor de wijk. De meesten hebben netwerken in de wijk waardoor zij ook de minder actieve bewoners bereiken. Daarmee is hun bereik groter dan dat van de gemeente. Sommigen geven aan dat er een risico is dat zij als een vooruitgeschoven post van de gemeente kunnen worden gepercipieerd en dat daardoor de kloof verplaatst wordt. Door meerdere wijkbewoners wordt aangegeven dat er een kloof is tussen actieve en niet-actieve burgers.

Bij doorpraten daarover bleek dat het algemene beeld was dat de doelstelling met betrekking tot het verminderen van de kloof niet alleen bereikt wordt met gebiedsgericht werken. De ervaren kloof is van vele andere variabelen afhankelijk en kan niet worden weggenomen via uitsluitend het instrument van gebiedsgericht werken. Bij een niet adequate uitvoering van het betrekken van burgers kan de kloof zelfs worden vergroot (als voorbeeld wordt de plan- en besluitvorming rondom het Halve Zolenpad genoemd). De opvatting van de gespreksdeelnemers is dat de gemeente (bestuur en ambtenaren) hierin nog lerend is. Belangrijk is dat de gemeente aangeeft waarom van eerdere ideeën en plannen (onder andere van bewoners) wordt afgeweken. Een goede communicatie is cruciaal voor het verminderen van de kloof.

In het Praktijkboek Wijkwijzer in Waalwijk uit augustus 2007 zijn resultaten van interviews onder bewoners opgenomen. De geïnterviewden geven aan dat het vaak dezelfde - kleine - groep is die actief participeert aan de wijktafels. Doordat tegelijkertijd taken en bevoegdheden worden toegekend aan deze organisaties dreigt het gevaar van een nieuwe bestuurslaag waarvan het democratisch gehalte twijfelachtig is.

Onderzoeksvraag 6

Wordt met gebiedsgericht werken de betrokkenheid van inwoners bij hun leefomgeving vergroot?

Normen

- De eigen activiteiten (die bijdragen aan een verbeterde leefomgeving) van burgers zijn toegenomen.
- Burgers ervaren dat activiteiten van anderen zijn toegenomen.
- De burger is bekend met wat er speelt in zijn wijk.
- De burger woont bijeenkomsten over de eigen wijk, buurt of straat bij.

Bevindingen

In deze bevindingen wordt gestart met een weergave van relevante gegevens die de gemeente Waalwijk zelf heeft verzameld over de betrokkenheid van burgers bij de leefomgeving. Vervolgens worden de resultaten van de webenquête weergegeven met een reflectie daarop door de actieve wijkbewoners en de uitkomsten van het gesprek met het bureau gebiedsgebonden werken.

In de in januari 2004 uitgekomen onderzoeksrapportage 'Goed voor elkaar? Wonen in Waalwijk opnieuw bezien' blijkt vanuit de gehouden enquête dat 19% van de respondenten geen betrokkenheid voelt bij de buurt. Mede daarom wordt het mobiliseren van de potenties in de buurten zelf (sociale cohesie), de buurtcomités en andere associaties van burgers als belangrijke uitdagingen gezien.

Wat betreft de leefbaarheidsonderzoeken is geen recent materiaal voor handen. Waalwijk hield elke vijf jaar een dergelijk onderzoek: in 1998 en 2003. In augustus 2008 is door het college besloten het voor dat jaar geplande onderzoek niet uit te voeren. Wat betreft het gebiedsgericht werken, zo schrijft het college in de raadsinformatiebrief zal alleen op activiteiten en niet op basis van doelstellingen verantwoording hierover worden afgelegd. Dit zal gebeuren op basis van enkelvoudige indicatoren, zoals de bezoekersaantallen van de wijktafels en de deelname van bewoners aan verschillende projecten.

In de leefbaarheidsmonitor 2006 die is uitgevoerd in het kader van het Programma leefbaarheid, veiligheid en sociale samenhang 2004–2008, zijn geen indicatoren met bijbehorende scores opgenomen wat betreft de betrokkenheid van bewoners bij hun leefomgeving.

In januari 2008 is door het bureau gebiedsgericht Werken in het rapport 'Samenwerken aan leefbaarheid in Waalwijk' een analyse van de instrumenten gemaakt die worden ingezet bij gebiedsgericht werken. Door het bureau is op basis van eigen waarneming, de volgende inschatting gemaakt wat betreft de bijdrage van elk instrument aan het vergroten van de betrokkenheid van bewoners bij hun leefomgeving:

Bijdrage	Instrument/project
Draagt veel bij	Huiskamerbijeenkomsten, portiekgesprekken, buurtpreventie, adoptiegroen, bewonerscomités, wijkteams
Draagt bij	Wijktafels, wijkbezoeken, WOP's, bewonersmarkt, bewonersavond, schouwen, wijkbudgetten, Mogelijk Makers, wijkkranten
Draagt soms bij, soms niet	Spreekuur in de wijk, leefbaarheidsmonitor, enquêtes in de wijk, buurtbemiddeling, wijkwethouder
Draagt niet bij	Niet van toepassing

Beschreven is reeds (zie pagina 19) dat in de eerste maanden van 2009 een evaluatie van de WOP's en DOP is uitgevoerd. Op de vraag die daarin gesteld werd of WOP's (DOP) helpen om de betrokkenheid van bewoners bij de woonomgeving te verbeteren', antwoordde 73% ja en 9% nee.

De webenquête die in het kader van dit rekenkameronderzoek is gehouden, leverde de volgende meningen op wat betreft de behaalde resultaten:

Stellingen (456 deelnemers aan de enquête)	Mee eens	Mee eens noch mee oneens	Mee oneens	Kan niet beoordelen
<i>Wordt met gebiedsgericht werken de betrokkenheid van inwoners bij hun leefomgeving vergroot?</i>				
De eigen activiteiten (die bijdragen aan een verbeterde leefomgeving) van burgers zijn toegenomen.	22%	25%	48%	6%
Burgers ervaren dat activiteiten van anderen zijn toegenomen.	49%	17%	12%	22%
De burger is bekend met wat er speelt in zijn wijk.	36%	36%	22%	7%
De burger woont bijeenkomsten over de eigen wijk, buurt of straat bij.	42%	14%	39%	6%

De betrokkenheid van burgers bij hun leefomgeving lijkt - kijkend naar de kolom 'mee eens' - op onderdelen te zijn vergroot. Burgers ervaren dat de activiteiten van anderen zijn toegenomen, zijn redelijk bekend met wat er speelt in de wijk en burgers wonen bijeenkomsten over de wijk, buurt of straat bij.

Echter de eigen activiteiten worden als niet als vergroot beschouwd.¹⁰ Bovendien is er nog steeds een grote groep die niet betrokken is bij bijeenkomsten over de eigen wijk.

Uit het gesprek met de ambtenaren van het bureau gebiedsgebonden werken blijkt dat zij aannemen dat een groei in de gebruikmaking van instrumenten (wijktafels en dergelijke) ook een groei in de betrokkenheid betekent. Tevens wordt door hen aangegeven dat naast de inspanningen vanuit het bureau ook die van andere partners (denk aan de politie) van invloed zijn op de betrokkenheid bij de buurt. In de WOP's zijn bovendien zaken opgenomen als wonen, welzijn en zorg en wegenonderhoud: daar genereer je ook betrokkenheid van burgers mee.

De deelnemers aan het rondetafelgesprek voor actieve wijkbewoners herkennen de uitkomsten van de enquête. Ze geven aan dat de betrokkenheid van inwoners bij hun leefomgeving afhangt van het onderwerp en van de mate waarin sprake is van 'heikele' zaken. Deze laatste staan garant voor een hoge opkomst bij wijktafels en andere bijeenkomsten. Vaak ebt na een eerste grote opkomst (bijvoorbeeld bij een wijktafel) de belangstelling weg. De door de gemeente gehanteerde gebiedsindeling is niet altijd gelukkig. Zo is Centrum/Besoyen niet een geografische eenheid waarin de bewoners zich herkennen en dat maakt het vergroten van de betrokkenheid lastig. Dit is 'opgelost' door een keuze van onderwerpen die tegemoetkomt aan de interesses van bewoners van allebei de buurten en een bespreking daarvan met bewoners van de afzonderlijke buurten.

Als belangrijke lessen worden genoemd: luister naar de burgers, doe er wat mee en communiceer wat je ermee gedaan hebt en waarom.

4.3 KWALITEIT VAN DE TAAKINVULLING VAN DE RAAD

Onderzoeksvraag 7

Hoe heeft de raad zijn kaderstellende rol ingevuld?

Normen

- De raad heeft bewust en beargumenteerd gekozen voor gebiedsgericht werken als methode om de kloof tussen inwoners en gemeentebestuur te verkleinen en de betrokkenheid van inwoners bij hun leefomgeving te vergroten.
- De raad heeft bij de keuze voor gebiedsgericht werken meerdere keuzes voorgelegd gekregen wat betreft de wijze van uitvoeren en daarin keuzes gemaakt.
- In het raadsvoorstel zijn de sturingsmogelijkheden en -momenten van de raad vastgelegd.

Bevindingen

De bevindingen zijn gebaseerd op de stukken zoals die in de raad en de clusterbehandeling zijn besproken.¹¹ Tevens is gebruik gemaakt van de verslagen van de bespreking van deze stukken. Vervolgens zijn de bevindingen uit de gesprekken met de griffie en de raad weergegeven.

¹⁰ Niet duidelijk is geworden hoe deze uitkomst zich verhoudt tot dat van de eerste vraag waarin juist een toename van activiteiten van anderen wordt geconstateerd.

¹¹ In bijlage 4 treft u een meer gedetailleerdere analyse per raads- en clusterbehandeling aan.

De onderzoeksvraag betreft de kaderstellende rol bij het gebiedsgericht werken. Er waren echter alleen stukken voorhanden betreffende de WOP's en DOP.

Met deze beperking zijn ten behoeve van het onderzoek de volgende beraadslagingen met bijbehorende stukken geanalyseerd:

- Bespreking WOP Laageinde, Baardwijk en De Hoef (februari - maart 2005)
- Vaststelling onderlegger wijkontwikkelingsplannen (september 2005)
- DOP Waspik + Prioriteiten Handboek Zanddonk (2007)
- Uitvoeringsprogramma DOP Waspik (2007)
- Vaststelling actieprogramma op grond van rapport sociale samenhang in Zanddonk (maart- april 2008)
- Wensbeelden, WOP Centrum Besoyen, Bloemenoord- Antoniusparochie en Sprang Capelle/Landgoed Driessen (juni-juli 2008)
- Uitvoeringsprogramma WOP's Sprang-Capelle/Landgoed Driessen, Centrum/Besoyen, Antoniusparochie/Bloemenoord (januari 2009)
- Revitalisering aandachtsbuurten Zanddonk (april – mei 2009)
- Rapportage revitalisering aandachtsbuurten Zanddonk (juli 2009)

Bij de afzonderlijke besprekingen van de WOP's en het DOP wordt door de raad niet gestuurd op de algemene doelstellingen zoals die voor gebiedsgericht werken zijn vastgesteld: het beoordelen van de plannen op de vermindering van de kloof en de vergroting van de betrokkenheid bij de leefomgeving. De raad geeft bij de behandeling van de WOP's en de onderlegger voor de wijkontwikkelingsplannen aan dat zij actief willen worden geïnformeerd over de voortgang in de vorm van evaluaties. Zo wordt afgesproken dat de raad jaarlijks over de voortgang van de WOP's en het DOP wordt geïnformeerd. Bovendien wil de raad de uitvoeringsprogramma's bij de WOP's en het DOP vaststellen en dit niet overlaten aan het college. Ook komt naar voren hoe de raad zich wil verhouden tot de invulling van de WOP's zoals die met bewoners tot stand is gekomen: de rol van de raad is initiëren en controleren, waarbij de invulling aan de bewoners wordt gelaten. De bewoners zijn in de uitvoering de opdrachtgever van de WOP's en het DOP. De inhoudelijke bespreking van de WOP's en DOP, met name wat betreft de uitvoeringsplannen, leidt in een aantal gevallen tot aanpassingen na het indienen van amendementen.

Opbrengsten gesprek met de griffie

Door de griffie is naar voren gebracht dat Waalwijk in 2005 pilotgemeente was in het kader van de implementatie van de Wmo. Hieruit zijn de WOP's en het DOP ontstaan. In september 2005 is daartoe een voorstel in de raad gekomen. Er bestond enige euforie: Waalwijk wilde excelleren als proeftuin. In het kader van het buurt- en wijkgericht werken was men al met wijktafels bezig. De pilots konden daarop gemakkelijk meeliften. Aan de raad zijn geen keuzes voorgelegd wat betreft de uitvoering van het gebiedsgericht werken. Ingezet is op de ontwikkeling van de WOP's en DOP. Deze zijn ongemerkt tot doel geworden van het gebiedsgericht werken, terwijl ze aanvankelijk bedoeld waren als instrumenten om hogere beleidsdoelen te realiseren.

De WOP's en DOP zijn steeds in de raad ter besluitvorming gebracht. De raad kon – aldus de griffie - zijn kaderstellende rol hier niet invullen, omdat het om de wensen

(droombeelden) van burgers gaat. Er zit namelijk een ingebouwde spanning tussen de ambitie om planvorming van onderop (door burgers) te laten ontstaan en de kaderstellende rol van de raad. Het is voor de raad lastig is om af te wijken van hetgeen door burgers is ontwikkeld en bedacht.

Opbrengsten gesprek met de raad

Op 29 september 2009 heeft de rekenkamercommissie een gesprek georganiseerd met raadsleden. Onderwerp van de bespreking was de kwaliteit van de taakinfilling van de raad op het onderwerp gebiedsgericht werken.

Vanuit de raad is aangegeven dat gebiedsgericht werken een uitvloeisel is van de ervaringen die opgedaan zijn in het buurtgericht werken en de wens om burgers ruimte te geven bij de ideeënvorming. In het desbetreffende raadsbesluit waren geen andere keuzes opgenomen. Het is als een hamerstuk in de raad vastgesteld. Door de raad zijn geen kaders gesteld en geen (SMART) doelen geformuleerd.

Bij het werken aan de WOP's en het DOP hadden de burgers het initiatief. Hiermee is gestart in Waspik. Daar bleek de betrokkenheid van burgers groot en zo werd deze aanpak als vanzelf de leidraad. Maar ook als daarvan afgeweken wordt, zoals in Zanddonk/Meerwijk, wordt niet bediscussieerd waarom dit gebeurt.

Bij de totstandkoming van deze plannen hebben raadsleden, zo zeggen zij, overeenkomstig de bedoeling een beperkte rol: het proces wordt vooral aanschouwd.

De raad, zo stellen de huidige leden zelf vast, heeft ondanks de hem toekomende sturingsmogelijkheden niet gestuurd op het beleid en de algemene doelstellingen. Daarentegen is de raad wel actief op het uitvoeringsniveau, zelfs teveel soms vonden sommige leden. Het gaat dan om de WOP's en het DOP of de evaluatie van instrumenten en projecten. De behoefte werd uitgesproken dat het onderhand eens nodig wordt om de beoogde en maatschappelijke effecten van het beleid te bepalen en te bezien wat men daarin bereikt heeft.

Er is waardering bij de raad wat betreft de inbreng van bewoners en de aanpak. Sturing op vermindering van de kloof en bevordering van de betrokkenheid bij de leefomgeving vindt niet expliciet plaats. De maatregelen/doelen in de WOP's en het DOP zijn hierin meestal ook niet expliciet toebedeeld aan deze doelstellingen. Vanaf het begin vraagt de raad aandacht voor evaluatie en procesafspraken over sturingsmogelijkheden en – momenten. Dit leidt ook tot aanpassing van raadsbesluiten en wordt in de onderlegger en in de afzonderlijke WOP's en het DOP geregeld. De raad krijgt keuzes in de uitvoeringsplannen van de WOP's en het DOP voorgelegd in de zin dat plannen van burgers 'gekleurd' (groen, oranje, rood) zijn (wel of niet overnemen, nu of op termijn). In een enkel geval leidt dit tot amendementen om de 'kleur' te veranderen.

Onderzoeksvraag 8

Hoe heeft de raad zijn controlerende taak ingevuld?

Normen

- De raad wordt periodiek, tenminste eenmaal per jaar, geïnformeerd over de uitvoering van gebiedsgericht werken, tenminste op de volgende punten:
 - ingezette instrumenten;

- ingezette middelen;
- de mate waarin doelstellingen worden behaald.
- De raad heeft gebruik gemaakt van zijn sturingsmogelijkheden naar aanleiding van periodieke uitvoeringsrapportages.
- De raadsleden vinden dat zij voldoende sturingsmogelijkheden hebben gehad en genomen.

Bevindingen

De bevindingen zijn gebaseerd op een analyse van de notulen van de clusterbehandeling en de raad, het gesprek met de griffie en het gesprek met raadsleden.

Ten behoeve van dit onderzoek zijn de volgende beraadslagingen met bijbehorende stukken geanalyseerd:

- Bespreking WOP Laageinde, Baardwijk en De Hoef (februari - maart 2005);
- Vaststelling onderlegger wijkontwikkelingsplannen (september 2005);
- DOP Waspik + Prioriteiten Handboek Zanddonk (2007);
- Uitvoeringsprogramma DOP Waspik (2007);
- Vaststelling actieprogramma op grond van rapport sociale samenhang in Zanddonk (maart- april 2008);
- Wensbeelden, WOP Centrum Besoyen, Bloemenoord- Antoniusparochie en Sprang Capelle/Landgoed Driessen (juni-juli 2008);
- Uitvoeringsprogramma WOP's Sprang-Capelle/Landgoed Driessen, Centrum/Besoyen, Antoniusparochie/Bloemenoord (januari 2009);
- Revitalisering aandachtsbuurten Zanddonk (april – mei 2009);
- Rapportage WOP Baardwijk, Laageinde en de Hoef (mei 2009);
- Rapportage revitalisering aandachtsbuurten Zanddonk (juli 2009).

In de onderlegger wijkontwikkelingsplannen die de raad vaststelde op 29 september 2005 wordt een paragraaf besteed aan de doelstellingen. De doelstellingen zullen regelmatig gemeten gaan worden waardoor de raad in staat zal zijn om na te gaan of er voldoende en ook de juiste activiteiten zijn uitgevoerd om de gestelde doelen te bereiken. Zoals al beschreven, beperkt de bespreking in de raad van de uitvoeringsprogramma's van de WOP's en het DOP zich veelal tot het beperkt aanbrengen van wijzigingen in maatregelen in de uitvoeringsprogramma's.

Tot nu toe is één verantwoordingsrapportage aangetroffen (rapportage WOP Baardwijk, Laageinde en de Hoef), de andere stukken betroffen voornamelijk plannen die zijn ontwikkeld (WOP's en DOP). Van het periodiek informeren over de effecten van het beleid van de raad lijkt nog geen sprake te zijn. Dit vindt zijn reden in het feit dat veel WOP's pas in 2008 zijn vastgesteld en de uitvoeringsprogramma's in 2009. Op 11 februari 2009 is door het college ingestemd met de opzet van een evaluatie van het proces van het maken van de WOP's. Dit naar aanleiding van de behandeling van de wensbeelden van de WOP's in het cluster samenleving op 19 juni 2008. Op 16 juli 2009 is door het college een raadsinformatiebrief hierover met het evaluatierapport als bijlage aan de raad toegezonden.

Als het gaat om het gebiedsgericht werken, merkt de griffie op dat in het begin (2005, 2006) nog met meetbare kwalitatieve en kwantitatieve doelen werd gewerkt. Vanaf 2007 gebeurt dit niet meer en wordt met streefwaarden gewerkt in termen van een grotere afzet van de 'producten' gebiedsgericht werken. Zeker na het besluit in 2008 om geen leefbaarheidmonitor meer uit te voeren, zijn aan de raad voorgelegde voorstellen op heel praktisch (instrumenten-)niveau terechtgekomen. Voor de raad is het zo niet meer mogelijk de betrokkenheid van burgers bij de leefomgeving te volgen. Daarbij, zo stelt de griffie, is het enthousiasme als bij de proeftuin niet gebleven. De bestuurlijke aandacht voor de hoofddoelen is wat verflauwd. Informeren van de raad gebeurt op ad hoc basis.

In de opvatting van de griffie is er wat betreft het gebiedsgericht werken sprake van een aantal autonoom verlopende processen. De zorgzones, wijktafels, Wmo en WOP's en DOP hebben elk hun eigen invalshoek en elk hun eigen doelen. Een helikopterview is hierdoor moeilijk aan de raad te geven. Hier ontstaat dan ook het gevoel dat de grip verloren gaat. Niet alleen in de wandelgangen is dat merkbaar, ook in de commissie en raadsvergaderingen, bijvoorbeeld in de steeds terugkerende vraag naar een financieel beeld van de WOP's en DOP.

Op de hoofddoelen van gebiedsgericht werken (verkleinen kloof, vergroten betrokkenheid) stuurt de raad – in de optiek van de griffie - dus niet of kan hij niet sturen. Ook niet als het om de WOP's of het DOP gaat. Inherent aan de grondgedachte daarvan kan de raad zijn kaderstellende rol daar amper of niet invullen. Het vaststellen gebeurt na een autonoom, interactief traject met inwoners. De raad wordt hierover geïnformeerd door de inwoners (door een gesprek in en met de wijk).

Voor de griffie zitten de sturingsmogelijkheden van de raad op het niveau van de uitvoeringsplannen. Deze worden in de raad vastgesteld. In het raadsbesluit betreffende de Wijkontwikkelingsplannen Centrum-Besoyen, Bloemenoord-Antoniussparochie en Sprang-Capelle/Landgoed Driessen is de opdracht aan het college opgenomen om aan de raad uitvoeringsprogramma's aan te bieden. Tevens wordt voor de raad eenmaal per jaar een evaluatie van het afgelopen jaar en een planning voor het komende jaar opgesteld. Volgens de griffie bestaat voor dergelijke evaluaties geen planning. Ook is niet vastgelegd waaraan een evaluatie moet voldoen.

De griffie merkt verder op dat bewoners vaak aanpassingen in de uitvoeringsprogramma's wensen. Soms grijpt de raad in als de ambtelijke organisatie of het college een ander standpunt inneemt dan door de werkgroep (van de WOP of het DOP) is voorgesteld. Probleem dat hier speelt, volgens de griffie, is dat in een WOP of het DOP soms eerdere besluitvorming terzijde wordt geschoven (bijvoorbeeld wat betreft 30- en 50 kilometerszones waar ook het Verkeerscirculatieplan uitspraken over doet en dat door de raad is vastgesteld). Bij het vaststellen van overall gemeentelijke beleid, zoals het gemeentelijk verkeers- en vervoersplan vraagt de griffie zich af of dat niet actiever en concreter met inwoners moet worden gecommuniceerd om naderhand - bij de vaststelling van het uitvoeringsprogramma's - teleurstelling te voorkomen. Te weinig wordt uitgelegd waarom iets toch niet kan. Vanuit de griffie wordt daar nu aan gewerkt door te letten bij raadsvoorstellen op aspecten als inspraak en compleetheid.

De raad - aldus de griffie - spreekt niet over het aantal en de aard van de instrumenten dat in de wijken wordt ingezet. Dat wordt wel vastgesteld bij de begroting. Waar op gelet wordt, is of de uitvoeringsplannen binnen de begroting van enig jaar blijven.

De spanning tussen vastgesteld beleid en de honorering van bewonerswensen wordt ook door ambtenaren benoemd. Uit de in de eerste maanden van 2009 gehouden evaluatie van de totstandkoming van de WOP's en DOP bleek dat een meerderheid van de ambtenaren ontevreden is over de wijze waarop is omgegaan met de algemene gemeentelijke beleidskaders. Deze ontevredenheid komt terug in het afdelingsplan 2009 van het bureau gebiedsgericht werken. Daarin wordt geconstateerd dat door de WOP's verwachtingen zijn gewekt die deels niet waargemaakt kunnen worden. "Met name daar waar in de WOP's uitspraken worden gedaan over eerder vastgesteld (stedelijk) beleid ontstaat een spanningsveld tussen het gebiedsgericht werken en het sectoraal of stedelijk beleid." Niet alleen in de organisatie bestaat die spanning maar volgens het bureau ook op bestuurlijk niveau tussen wijkwethouder en vakwethouder.

In het gesprek met raadsleden bleek dat zij worstelen met de spanning tussen algemeen vastgesteld beleid en de wensen van bewoners die in de WOP of DOP naar voren komen en die al dan niet hun vertaling krijgen in de uitvoeringsprogramma's. In die wegging van dat groepsbelang van wijkbewoners kan en mag het zo zijn, volgens de raadsleden, dat door raadsfracties voorbijgegaan wordt aan al eerder vastgesteld beleid.

De raadsleden gaven aan dat het moeilijk is als raad tot een beoordeling van resultaten te komen en daar eventueel op bij te sturen. Als je 4000 bewoners betrokken hebt gekregen, maar ook weet dat er nog 41.000 andere inwoners zijn, waar meet je dan als raad het succes van de aanpak aan af? Hierbij wreekt zich dat door de raad nooit is gekwantificeerd wat men wat dit betreft wil bereiken.

Als het om de kloof tussen burger en bestuur gaat, is het nog veel moeilijker. Is de kloof kleiner aan het worden als de bevolking in de wijk naar het raadslid toekomt of is alleen de drempel om een raadslid te benaderen minder hoog geworden? Bovendien, zo stelt de raad, zijn er ook andere organisaties en instellingen mee bezig. Ook hier zijn vooraf geen normen vastgelegd voor het meten van wat het gemeentelijk beleid bijdraagt aan het verkleinen van die kloof.

De raad wordt via raadsinformatiebrieven op de hoogte gehouden van de uitvoering van het beleid. Door de raad wordt geregeld gevraagd om evaluaties. Maar omdat de algemene beleidsdoelstellingen van gebiedsgericht werken niet zijn geoperationaliseerd, is op de algemene doelstellingen geen evaluatie mogelijk.

4.4

DOELMATIGHEID VAN HET BELEID

Zicht krijgen op de doelmatigheid van het beleid beperkt zich in dit onderzoek tot de doelmatigheid van de ingezette middelen (= instrumenten). De gemeente Waalwijk heeft veel instrumenten ingezet ten behoeve van het gebiedsgericht werken. De vraag is dan of deze hun werking hebben gehad. Beoordeling hiervan vindt plaats vanuit het perspectief van de burger.

Onderzoeksvraag 9

Heeft dat wat de gemeente in de afgelopen tijd heeft gedaan, gewerkt?

Normen

- De ingezette middelen worden door de burger herkend.
- De burger maakt gebruik van ingezette middelen.
- De burger ervaart daadwerkelijk een verkleining van de kloof met het bestuur en weet dat te relateren aan ingezette middelen.
- De burger voelt zich meer betrokken bij zijn leefomgeving en weet dat te relateren aan ingezette middelen.

Bevindingen

In deze bevindingen wordt gestart met een weergave van relevante gegevens die de gemeente Waalwijk zelf heeft verzameld over de resultaten van de uitvoering. Vervolgens worden de resultaten van de webenquête weergegeven met een reflectie daarop door de actieve wijkbewoners en de uitkomsten van het gesprek met het bureau gebiedsgebonden werken.

In het Praktijkboek Wijkwijzer in Waalwijk uit augustus 2007 zijn resultaten van onderzoek onder en interviews met bewoners opgenomen. Enkele bevindingen daaruit:

- Over de samenwerking met het bureau gebiedsgericht werken en andere instanties binnen gebiedsgericht werken is men in het algemeen tevreden. Wel is er kritiek wat betreft de snelheid en duidelijkheid in de beantwoording van vragen. Het neemt de gemeente veel tijd voordat er daadwerkelijk acties worden ondernomen.
- Bewoners vinden de wijktafels nuttig, maar er is kritiek op de schaalgrootte van de bijeenkomsten.
- De gemeente staat in de ogen van de bewoners meer open voor de mening en visie van haar burgers.
- Bewoners schalen de eigen invloed in de wijkwerkvormen en activiteiten in tussen de begrippen 'open advies kunnen geven' en 'beslissen in samenspraak met de gemeente'. Op een vijfpuntsschaal waarderen zij de wijkgerichte activiteiten met een cijfer tussen de 3 en de 4 (voldoende).

In een recent onderzoek door het bureau gebiedsgericht werken onder bezoekers van de wijktafel wordt de wijktafel als volgt gewaardeerd:

Tevredenheid over	Gemiddeld cijfer
Bestaan wijktafels	7,3
Het aantal aanwezige burgers	5,7
Snelheid van afhandelen van een onderwerp na de wijktafel	6,0
De wijze van terugkoppelen	6,1

In een overzicht (zomer 2009) wordt het aantal bezoekers van de wijktafels voor de gehele gemeente vanaf 2000 tot op heden in beeld gebracht. In de tweede helft van

2000 was het totaal aantal bezoekers 445. Via een top met 510 bezoekers in de tweede helft van 2006 loopt dat af naar 433 bezoekers in de eerste helft van 2009.

Naast de wijktafels is in genoemd overzicht ook de deelname van bewoners aan een aantal andere projecten cijfermatig in beeld gebracht:

Project	Aantal nieuwe deelnemers					Totaal aantal deelnemers
	2005	2006	2007	2008	2009	
Adoptiegroen	-	8	15	19	15	57
Mogelijk Makers	60	88	110	112	77	447
Buurtpreventie	-	-				14
Gele Kaarten	-	-	-	32	5	37
ZAP-pers	-	-	-	6	12	18

Adoptiegroen en buurtpreventie startten in 2006. 2009 betreft de periode tot 1 juli.

Uit de webenquête die in het kader van dit rekenkameronderzoek is gehouden komen de volgende resultaten wat betreft effectiviteit van de ingezette instrumenten:

Stellingen (456 deelnemers aan de enquête)	
<i>Heeft dat wat de gemeente in de afgelopen tijd heeft gedaan, gewerkt?</i>	
De ingezette middelen worden door de burger herkend	Meest herkend: wijktafels (59%), WOP/DOP (47%), bewonersavond (47%), wijkkrant (47%), buurtpreventieteam (44%) en bewonerscomité (43%) Minst herkend: Zap-pers (3%), portiekgesprek (4%), gele kaarten (14%), Mogelijk Makers (15%) en bewonersmarkt (16%)
De burger maakt gebruik van ingezette middelen	Meest gebruikt: wijktafels (23%), bewonersavond (22%), wijkkrant (19%), WOP/DOP (18%) Minst gebruikt: portiekgesprek (1%), gele kaarten (1%), Zap-pers (1%)
Effectieve middelen vermindering kloof	Meest effectieve middelen: wijktafels (35%), WOP/DOP (35%) wijkbezoeken (34%), spreekuur in de wijk (31%), bewonersavond (29%), wijkkrant (29%), bewonerscomité (29%) Minst effectieve middelen: Zap-pers (5%), gele kaarten (7%), portiekgesprek (10%)
Effectieve middelen betrekken burgers bij leefomgeving	Meest effectieve middelen: buurtpreventieteam (42%), bewonersavond (40%), wijkkrant (40%), WOP/DOP (39%), bewonerscomité (38%), wijktafels (36%) Minst effectieve middelen: Zap-pers (7%), gele kaarten (11%), portiekgesprek (11%)

Het *meest herkende* instrument is de wijktafel, gevolgd door de WOP's en DOP, de bewonersavonden en de wijkkrant. Ook het buurtpreventieteam scoort hoog. De wijktafels, de bewonersavond, de wijkkrant en de WOP/DOP zijn het *meest gebruikt*

door de respondenten. Gevraagd naar de *effectiviteit van de instrumenten* op de twee dimensies (kloof en leefomgeving) blijkt dat de instrumenten effectiever zijn in het betrekken krijgen van bewoners bij hun leefomgeving dan in het verminderen van de kloof. Het buurtpreventieteam is genoemd als het meest effectieve instrument om burgers te betrekken bij hun leefomgeving.

Door het bureau gebiedsgericht werken wordt aangegeven dat er nu teveel instrumenten zijn ingezet. Maar ze zijn succesvol, hetgeen ertoe leidt dat er moeilijk afscheid van kan worden genomen. Het voornemen is om alle projecten te gaan beschrijven. Volgens het bureau is er geen nulmeting nodig, want men is op enig moment gestart met de inzet van de instrumenten.

De deelnemers aan het rondetafelgesprek voor actieve wijkbewoners herkennen de uitkomsten van de enquête. Dat het buurtpreventieteam door de respondenten van de webenquête als effectief wordt ervaren, verbaast een aantal deelnemers niet. Buurtpreventieteams ontstaan als er op het gebied van veiligheid en overlast iets aan de hand is. Je gaat met elkaar de straat op en de teams zijn zichtbaar voor de wijkbewoners. Er zijn nu tien teams in Waalwijk, maar nog geen in de kernen als Sprang Capelle en Waspik. Aangegeven wordt dat er op beleidsniveau veel ambities zijn en dat is wellicht de verklaring voor de implementatie van steeds nieuwe instrumenten. Aan de andere kant wordt aangegeven dat bepaalde instrumenten beter passen in een bepaalde fase en bij bepaalde onderwerpen. Als voorbeeld wordt gegeven dat de wijktafel in het begin van het opstellen van een WOP of DOP een goed instrument is om wensbeelden te inventariseren. Als het komt tot het uitvoeren van uitvoeringsplannen is de wijktafel niet het geschikte instrument. De WOP's en het DOP moeten in de uitvoering dan ook worden beschouwd als een levend organisme.

5

CONCLUSIES

Op basis van de bevindingen worden in dit hoofdstuk de conclusies gepresenteerd. Hierbij wordt gestart met de conclusies per onderdeel van het normenkader. Vervolgens worden deze conclusies teruggebracht naar conclusies over de doelformulering (kwaliteit van de beleidsvorming), de bereikte resultaten en de effectiviteit van de ingezette middelen. Dit in lijn met de onderzoeksvragen.

5.1

CONCLUSIES BETREFFENDE DE KWALITEIT VAN DE BELEIDSVORMING

1) Er ontbreekt eenduidigheid, duidelijkheid en samenhang in de beleidsformulering
Gebiedsgericht werken kent een geformuleerde beleidsmatige grondslag. Bij de start zijn wel doelstellingen geformuleerd maar deze zijn niet SMART gemaakt. Daarbij wisselen in de loop van de jaren de prioriteiten: van gebiedsgerichte aanpak naast wijk- en buurtbeheer, via kaders voor wijk- en dorpsontwikkeling naar het stimuleren van bewonersinitiatieven en het maken van wijk- en dorpsontwikkelingsplannen (programmabegrotingen 2005 tot en met 2008). Ditzelfde geldt voor de doelstellingen. Aanvankelijk werd in de programmabegroting de verkleining van de kloof en het vergroten van de betrokkenheid van burgers bij hun leefomgeving genoemd als kwalitatieve doelen. In 2006 worden deze al niet meer genoemd, waarna pas in de programmabegroting 2009 de inzet van meer bewoners weer als doel benoemd wordt.

2) WOP's en DOP zijn concreet in output, maar er is nauwelijks koppeling met de inhoudelijke doelstellingen van gebiedsgericht werken. Ze zijn tot doel in zichzelf geworden.

De doelen van de WOP's en DOP worden geformuleerd in termen van de beleving van de inwoners als het gaat om leefbaarheid, veiligheid, bereikbaarheid van voorzieningen en bewonerssamenstelling. Hier werd aangesloten bij de rapportcijfers die burgers geven in de leefbaarheidsonderzoeken. Sinds in 2008 is besloten deze niet meer uit te voeren, worden de doelstellingen van de WOP's en DOP concreter geformuleerd in de vorm van aantallen uit te voeren projecten en in te zetten instrumenten. Zowel in de stukken als in de gesprekken is niet duidelijk geworden of de WOP's en DOP moeten worden gezien als een aanpak met doelen op hetzelfde outcome-niveau als gebiedsgericht werken, of als instrument ten behoeve van gebiedsgericht werken. Ze worden in ieder geval niet meer gerelateerd aan de doelstellingen van het gebiedsgericht werken. De WOP's en DOP lijken ongemerkt tot doel geworden van het gebiedsgericht werken. Met andere woorden hier is sprake van instrumentalisering: het omdraaien van doel en middel. Hierdoor wordt het dus minder duidelijk wat het maatschappelijk rendement is van de WOP's en DOP. De nadruk ligt alleen op de plannen zelf en niet meer op de impact ervan als het gaat om gebiedsgericht werken.

3) Er zijn geen indicatoren benoemd voor het meten van de maatschappelijke effecten

Er zijn de eerste jaren geen indicatoren te vinden voor het meten van de uitgangssituatie, de resultaten en de maatschappelijke effecten. Pas in de programmabegroting 2009 worden voor het eerst enkele prestatie-indicatoren opgenomen maar deze betreffen de output: de prestaties op het niveau van de activiteiten en projecten. Buiten het tellen van het aantal activiteiten wordt nergens aangegeven hoe gemeten wordt op het behalen van de doelstellingen van gebiedsgericht werken. Als het gaat om de WOP's en het DOP is dat beeld hetzelfde.

4) Gebiedsgericht werken is nog niet doorgedrongen in alle beleidsvormende activiteiten van de gemeente

De inzet op samenwerking tussen verschillende gemeentelijke afdelingen in het kader van gebiedsgericht werken is nooit formeel vastgelegd. Wel hebben zich verbanden ontwikkeld in deze, zoals de dienstverleningsovereenkomst tussen beheer openbare ruimte en het bureau gebiedsgericht werken. Bij beleidsafdelingen is het geen vanzelfsprekendheid het bureau te betrekken als uitvoeringszaken aan de orde zijn waar burgers door geraakt worden. In die zin functioneert het bureau niet als de in de rapportage 'Goed voor elkaar' (2004) gedachte organisatielaag over alle sectoren heen.

5.2

CONCLUSIES RESULTATEN VAN DE UITVOERING

1) Gebiedsgericht werken heeft weinig invloed op het verkleinen van de kloof tussen inwoners en gemeentebestuur

Wat het lastig maakt om de invloed van het gebiedsgericht werken op de kloof te bepalen, is dat vooraf a) er geen definitie is gegeven van de kloof en b) geen indicatoren zijn bedacht waarmee de kloof geoperationaliseerd en gemeten kan worden.

Daarom heeft in dit onderzoek de rekenkamercommissie zelf de kloof geoperationaliseerd in een aantal indicatoren (zie hiervoor het normenkader). Uit de webenquête die gehouden is in het kader van dit onderzoek blijkt dat op deze indicatoren de kloof tussen inwoners en gemeentebestuur niet is verkleind door het gebiedsgericht werken. Het beste resultaat dat lijkt te zijn bereikt, is dat het gemeentebestuur meer zichtbaar is geworden.

Bij een reflectie op de kloof, zowel door de ambtenaren, de raad als door actieve wijkbewoners is aangegeven dat er meerdere factoren zijn die invloed hebben op de kloof. Te denken valt daarbij aan bijvoorbeeld veiligheid of het handelen van bestuurders in actuele politieke zaken. Het gebiedsgericht werken heeft geen of beperkte invloed daarop. Echter een (communicatief) zwakke uitvoering van het gebiedsgericht werken kan de kloof wel vergroten. Een goede communicatie voor- en achteraf is cruciaal voor het verkleinen van de kloof, maar dat geldt voor al het gemeentelijk handelen. Daarbij komt dat in de door de gemeente ondernomen activiteiten door het ontbreken van indicatoren niet expliciet wordt gestuurd op het verkleinen van de kloof.

2) Gebiedsgericht werken draagt bij aan het vergroten van de betrokkenheid van inwoners bij hun leefomgeving

Ook hier geldt dat vooraf geen indicatoren zijn bedacht waarmee de betrokkenheid van bewoners bij de leefomgeving geoperationaliseerd en gemeten kan worden.

Dus ook in dit deel van het onderzoek zijn door de rekenkamercommissie de indicatoren voor het vergroten van de betrokkenheid bij de leefomgeving geformuleerd (zie hiervoor het normenkader). Uit de webenquête blijkt dat de betrokkenheid van burgers op onderdelen lijkt te zijn vergroot. Burgers ervaren dat de activiteiten van anderen zijn toegenomen, zijn redelijk bekend met wat er speelt in de wijk en ze wonen bijeenkomsten over de wijk, buurt of straat bij. De respondenten geven echter aan dat de eigen activiteiten die bijdragen aan een verbetering van de leefomgeving niet zijn vergroot. Ambtelijk wordt aangegeven dat een groei in het gebruik van de instrumenten ook een groei in de betrokkenheid betekent. Door de jaren heen blijkt echter dat bijvoorbeeld het aantal bezoekers van wijktafels constant is gebleven. Door actieve wijkbewoners wordt aangegeven dat de betrokkenheid van inwoners afhangt van het onderwerp en de mate waarin er sprake is van 'heikele' zaken. Echter met de structuur met WOP's en DOP en andere instrumenten heeft het gebiedsgericht werken een 'select' gezelschap van wijkbewoners gemobiliseerd dat zich actief inzet voor de wijk.

5.3

CONCLUSIES KWALITEIT VAN DE TAAKINVULLING VAN DE RAAD

1) De raad heeft vooraf en gedurende de rit niet gestuurd op de doelstellingen van gebiedsgericht werken, wel op afspraken over de wijze waarop de voortgang wordt bewaakt

De raad heeft gekozen voor gebiedsgericht werken als methode om de kloof te verkleinen en de betrokkenheid bij de leefomgeving te vergroten. Maar dat is gebeurd uit enthousiasme en als uitvloeisel van de ervaringen opgedaan in het buurtgericht werken. Er zijn daarbij de raad niet meerdere methodes voorgelegd wat betreft de wijze waarop de doelen konden worden bereikt. In de loop der tijd zijn de WOP's en DOP ongemerkt tot doel geworden van het gebiedsgericht werken, terwijl ze aanvankelijk bedoeld waren als instrumenten om beleidsdoelen te realiseren. De raadsleden geven zelf aan dat er niet is gestuurd op het beleid en de algemene doelstellingen van gebiedsgericht werken.

De raad heeft in zijn kaderstellende rol nagelaten om toe te zien op concrete doelstellingen rondom gebiedsgericht werken, met name waar het gaat om het verkleinen van de kloof en het vergroten van de betrokkenheid bij de leefomgeving.

2) De raad dringt aan op voortgangsrapportages maar wordt nog niet periodiek geïnformeerd

De raad is wel actief betrokken bij de uitvoering van beleid, met name waar het gaat om de WOP's en DOP of de evaluatie van instrumenten en projecten. Ook heeft de raad zijn rol genomen om procesafspraken te maken over de voortgang en de rapportage daarover. Bij de totstandkoming van de WOP's en het DOP ervaren de raadsleden een beperkte rol, omdat daarin de wijkbewoners het voortouw hebben.

De raad wordt niet periodiek geïnformeerd over de uitvoering en de resultaten van het gebiedsgericht werken. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door het feit dat de uitvoeringsplannen bij de WOP's en het DOP pas in 2008 en 2009 zijn vastgesteld. Tot nu toe is van één WOP een evaluatie voorgelegd. Het gebiedsgericht werken als methode is wel geëvalueerd, waarbij voornamelijk is gekeken naar de inzet van de verschillende instrumenten.

Op doelbereik, zeker wat betreft de verkleining van de kloof en de vergroting van de betrokkenheid bij de leefomgeving, vinden geen of indirecte evaluaties plaats. De raad heeft er bij de WOP's en het DOP wel steeds op aangedrongen om geïnformeerd te worden over de inzet van middelen en de uitvoering van projecten. In die zin heeft de raad wel gevraagd om de invulling van de voorwaarden om zijn controlerende taak uit te voeren. Het is te vroeg om te kunnen constateren of de raad gebruik heeft gemaakt van zijn sturingsmogelijkheden naar aanleiding van periodieke uitvoeringsrapportages. De raad heeft tot nu toe één uitvoeringsrapportage van een WOP ontvangen. Uit het gesprek met de raadsleden is gebleken dat zij het tijd vinden om de effecten van het beleid te bepalen en de kaders scherp neer te zetten.

5.4

CONCLUSIES DOELMATIGHEID VAN HET BELEID (EFFECTIVITEIT VAN DE INSTRUMENTEN)

1. Brede waaier aan instrumenten die beperkt worden getoetst op effectiviteit

De wijktafel is in Waalwijk het van oudsher gebruikte instrument om bewoners te betrekken bij de leefomgeving. Niet alleen wordt dat bevestigd in de enquête (59% kent het instrument), maar de inwoners maken er ook het meest gebruik van en vinden het een effectief middel om de kloof tussen burger en bestuur te verkleinen. Deze uitkomsten sluiten aan bij die van het onderzoek dat door het bureau gebiedsgericht werken is gedaan en waar het bestaan van de wijktafels door de gebruikers met een 7,3 werd gewaardeerd.

Maar de wijktafels waren ook bedoeld om de bewoners meer te betrekken bij de leefomgeving. Voor dat doel wordt de wijktafel door de inwoners van Waalwijk als minder effectief gezien. Met een score van 36% wordt achteraan aangesloten in de rij van effectieve middelen, die wordt aangevoerd door de buurtpreventieteams.

Inwoners bevestigen dus de aanname dat wijktafels bijdragen aan een verkleining van de kloof tussen burgers en bestuurders. Echter, in het proces van gebiedsgericht werken is deze doelstelling niet geoperationaliseerd. Er zijn geen indicatoren benoemd waarop en instrumenten ontwikkeld waarmee dat gemeten zou kunnen worden.

De aanname dat wijktafels bijdragen aan een grotere betrokkenheid van burgers bij de leefbaarheid van hun wijk wordt door bewoners niet betwifteld, maar wel worden andere instrumenten als meer effectief aangeduid. Een voorbeeld daarvan is de buurtpreventieteams. Door het wegvallen van de leefbaarheidsmonitor is een instrument weggevallen om dat met enige regelmaat te meten. Uit de bezoekersaantallen van de wijktafels alleen blijkt de groei van die betrokkenheid niet. Dat aantal blijft al tien jaar op ongeveer hetzelfde niveau.

Er worden in Waalwijk veel instrumenten ingezet ten behoeve van het gebiedsgericht werken. Deze worden in meerdere of mindere mate ook door bewoners gebruikt. Het grote aantal instrumenten maakt het moeilijk om de uitkomsten van de webenquête wat betreft de effectiviteit ervan te waarderen. Bekendheid (door jarenlange inzet) kan invloed hebben op de beoordeling van de effectiviteit daarvan (onbekend maakt onbemind). Het bureau gebiedsgericht werken geeft aan dat er steeds weer nieuwe instrumenten worden ingezet zonder dat afscheid genomen wordt van oude. De resultaten van het onderzoek naar de effectiviteit van de instrumenten (Samenwerken aan leefbaarheid in Waalwijk, januari 2008) dat het bureau gebiedsgericht werken zelf uitvoerde, zijn nog niet doorvertaald.

In het rondetafelgesprek met bewoners werd ervoor gepleit dat in plaats van steeds nieuwe instrumenten een ‘dynamisering’ of doorontwikkeling van de huidige instrumenten gaat plaatsvinden in relatie tot de fase waarin het gebiedsgericht werken zich in een wijk of kern bevindt.

5.5

BEANTWOORDING VAN DE HOOFDVRAGEN

In deze paragraaf worden de hoofdvragen die de rekenkamercommissie zich stelde (wordt met gebiedsgericht werken de kloof verkleind en de betrokkenheid van inwoners bij de leefomgeving vergroot?) beantwoord.

1. Algemeen

Op de doelstellingen ‘vermindering van de kloof’ en ‘vergroting van de betrokkenheid bij de leefomgeving’ is de beleidsformulering op het niveau van het gebiedsgericht werken niet concreet te noemen. Dit geldt ook de beleidsdoelen. Er is vooraf niet, in ieder geval onvoldoende, nagedacht over de prestatie-indicatoren waardoor het maatschappelijk effect niet of in ieder geval onvoldoende goed, is vast te stellen. Bovendien komen de genoemde doelstellingen in het proces van uitvoering (WOP’s en DOP) niet meer expliciet terug. Daardoor is het lastig om op het niveau van maatschappelijk effect te volgen wat de resultaten zijn van het gebiedsgericht werken. De raad is meegegaan in het proces van focus leggen op de uitvoering en daarbij is het zicht op het bereiken van de algemene doelstellingen verdwenen. Doordat vele uitvoeringsplannen (WOP’s en DOP) pas recentelijk zijn vastgesteld, is het voor de raad nog niet mogelijk om op de bereikte resultaten te sturen. Bovendien ontbreken ook hier indicatoren op basis waarvan gestuurd kan worden.

Er is een grote hoeveelheid aan instrumenten ingezet in het kader van gebiedsgericht werken. De effectiviteit van al deze middelen is moeilijk te bepalen, zeker omdat een aantal instrumenten pas recent is ingezet. Door de actieve wijkbewoners wordt aangegeven dat scherp nagedacht moet worden over welke instrumenten in welke fase van het gebiedsgericht werken en met welk doel in een wijk moeten worden ingezet.

2. De resultaten in relatie tot de doelstelling ‘verkleinen van de kloof’ zijn onvoldoende

De resultaten van de uitvoering zijn waar het gaat om het verkleinen van de kloof niet opbeurend te noemen. Daarbij moet wel de kanttekening worden geplaatst dat er meer factoren van invloed zijn op de omvang van de kloof dan het gebiedsgericht werken kan beïnvloeden. Met name de wijktafels zijn effectief gebleken voor het verkleinen van de kloof, althans in de beleving van de inwoners.

3. De resultaten in relatie tot de doelstelling ‘vergroten van de betrokkenheid zijn perspectiefvol

Bij het betrekken van inwoners bij hun leefomgeving is in ieder geval het resultaat bereikt dat een select gezelschap van actieve wijkbewoners zich inzet voor de wijk. Deze wijkbewoners geven aan dat zij weliswaar in staat zijn om via hun netwerken ook de betrokkenheid van anderen te mobiliseren, maar dat er een kloof is tussen actieve en niet-actieve inwoners.

Anders dan bij het doel 'verkleinen van de kloof' zijn de wijktafels minder effectief als het gaat om het vergroten van de betrokkenheid van inwoners bij hun leefomgeving. Hier zijn het vooral de buurtpreventieteams die daaraan bijdragen.

6

AANBEVELINGEN

Het in dit onderzoek gehanteerde normenkader kent vier blokken, te weten:

- kwaliteit van de beleidsvorming;
- resultaten van de uitvoering;
- kwaliteit van de taakinvulling van de raad;
- doelmatigheid van het beleid.

Vanuit de in het vorige hoofdstuk geformuleerde conclusies, komen we tot de volgende aanbevelingen per blok.

6.1

DE KWALITEIT VAN DE BELEIDSVORMING

1. Ontwikkel een samenhangend beleid, formuleer daarbij de doelstellingen SMART en bepaal de prestatie-indicatoren

De wijze waarop de doelstellingen van beleid zijn geformuleerd vormen een belangrijk onderdeel in de beleidsvorming en bepalen sterk op welke wijze gestuurd en verantwoord wordt. Zorg daarom dat de doelstellingen SMART zijn geformuleerd en formuleer de indicatoren waarop de prestaties beoordeeld kunnen worden. In de webenquête die in het kader van dit onderzoek is gehouden, komen in de vragen over de kloof tussen burger en bestuur én in de vragen over de betrokkenheid bij de leefomgeving, voorbeelden van mogelijke indicatoren terug (ervaren van steun, meer gaan meedoen enzovoort). Het op deze wijze operationaliseren van doelen in indicatoren maakt het mogelijk om te sturen en te verantwoorden. Het is raadzaam de gekozen lijn en terminologie gedurende langere tijd vast te houden.

2. Positioneer de doelstelling ‘verkleinen van de kloof’ breder dan alleen binnen gebiedsgericht werken

Voor het gebiedsgericht werken zijn vijf doelstellingen geformuleerd:

- het vergroten van de betrokkenheid van bewoners bij hun woonomgeving;
- het verkleinen van de kloof tussen bewoners en gemeentebestuur;
- meer aandacht voor buurten met een achterstand;
- het bereiken van specifieke doelgroepen en
- het verbeteren van de sociale samenhang.

Wat betreft de doelstelling ‘vergroten van de betrokkenheid’ adviseren wij deze overeind te houden. Wat betreft de doelstelling ‘verkleinen van de kloof’ stellen wij voor deze anders te positioneren. Gebiedsgericht werken kan bijdragen aan de verkleining van de kloof maar in ons onderzoek wordt al door enkele geïnterviewden aangegeven dat die kloof vooral ook een kwestie van perceptie is en veranderingen daarin niet altijd één op één te herleiden zijn. Daarnaast zijn er veel andere factoren (dissatisfiers) van directe en snelle invloed op de afstand tussen burger en bestuur, meer dan door het gebiedsgericht werken kunnen worden beïnvloed.

Het zou daarom goed zijn om verkleining van de kloof programmatisch uit te werken waarbij gebiedsgericht werken een van de beleidsterreinen is die een bijdrage daaraan levert. Een goede definiëring van die kloof is hierbij van groot belang.

3. Leg een directe relatie tussen gebiedsgericht werken en WOP's en DOP

Vanuit de praktijk en in relatie tot de invoering van de Wmo zijn de WOP's en de DOP ontwikkeld. Het is nu de tijd om expliciet het verband tussen de WOP's en DOP enerzijds en het gebiedsgericht werken anderzijds te gaan leggen. Want steeds dringen vragen zich op naar de verbinding daartussen. Wat is de relatie tussen de doelstellingen van het gebiedsgericht werken en die van de WOP's en het DOP? Of, zijn WOP's en DOP nu doel van het gebiedsgericht werken of zijn het instrumenten? Maak die relatie duidelijk door de WOP's en DOP als uitvoeringsprogramma's onder het gebiedsgericht werken te hangen. Binnen die programma's worden dan weer allerlei uitvoeringsinstrumenten ingezet als wijktafels, gele kaarten, groenmakers etcetera.

4. Formaliseer het gebiedsgericht werken in alle beleidsvormende activiteiten van de gemeente

Te vaak komt nog voor dat een willekeurige gemeentelijke afdeling gaat opereren in een wijk en dat daarbij afspraken en processen in het kader van de WOP of het DOP worden doorkruist. Veranker daarom het gebiedsgericht werken in alle beleidsvormende activiteiten van de gemeente en positioneer het bureau gebiedsgericht werken daarbinnen.

6.2 RESULTATEN VAN DE UITVOERING

1. Evalueer de uitvoering van het beleid jaarlijks en gebruik daarvoor de juiste meetinstrumenten

Meet de resultaten van de uitvoering van het beleid en evalueer deze. Bepaal daarvoor de momenten in de tijd. Resultaten dienen te worden gemeten in de dimensies waarin de doelen zijn geformuleerd. Zoek daarom bij de indicatoren (zie onder 1 bij 6.1) de bijbehorende meetinstrumenten. Beleg deze resultaatmeting in de ambtelijke organisatie. Rapportage dient plaats te vinden aan college en raad opdat de effectiviteit van de uitvoering en mogelijke aanpassingen daarvan gewogen kunnen worden.

6.3 TAAKINVULLING RAAD

1. Besteed periodiek aandacht in de raad aan de doelstellingen van het gebiedsgericht werken en richt daar een monitoring op in

De focus van de raad ligt momenteel op de WOP's en het DOP. Te weinig houdt de gemeenteraad zich bezig met het gebiedsgericht werken in het algemeen. Wij raden aan om - als aan hetgeen onder 6.1 en 6.2 wordt geadviseerd, is voldaan - een raadsdebat hieraan te besteden en dit met enige regelmaat te herhalen. Een belangrijke vraag die hierin beantwoord dient te worden, is die betreffende hetgeen de raad nodig heeft - en op welk moment - om zijn kaderstellende en controlerende taak uit te kunnen voeren. Op dit moment richt de raad zich in de bespreking van de WOP's

en het DOP op concrete maatregelen. Door de monitoring te verbreden naar de doelstellingen van het beleid kan de discussie óók op een hoger niveau worden gevoerd.

2. Laat de raad de afweging maken tussen vastgesteld beleid en de wensen van bewoners

Als uitwerking van gebiedsgericht werken is sterk ingezet op WOP's en DOP. Hierin wordt ruimte geboden aan bewoners om mee te denken in hetgeen voor hun wijk/dorp ontwikkeld zou moeten worden. Als je beleid van onderop laat 'groeien' dan kan dat botsen met reeds vastgesteld beleid. Het is aan de raad als enige orgaan om daar een beslissing in te nemen.

3. Monitor de afzonderlijke gemeentelijke programma's en maak daarbij de samenhang zichtbaar

Als raad kun je niet het totale beeld op alle ontwikkelingen tegelijk krijgen. Aan de hoofddoelstellingen van gemeentelijk beleid dragen vele programma's bij. Monitor deze programma's op zichzelf maar besteed daarbij aandacht aan de mogelijke samenhang met andere programma's.

6.4

EFFECTIVITEIT VAN DE INGEZETTE INSTRUMENTEN

1. Maak een afgewogen keuze bij de inzet van instrumenten

Een veelheid aan instrumenten wordt momenteel ingezet. Door het bureau gebiedsgericht werken en door bewoners is uitgesproken dat doorontwikkeling daarvan moet gaan plaatsvinden. Voor sommige bewonersgroepen is de houdbaarheidsdatum van de wijktafels verstreken. Men wil verdergaan. Wij onderschrijven deze wensen en bevelen aan om een visie te ontwikkelen op wanneer, welk instrument het meest effectief in te zetten is. Gedacht kan hierbij worden vanuit de participatieladder zoals bijvoorbeeld door het Instituut voor Publiek en Politiek (IPP) ontwikkeld is. Het gaat dan om het bepalen van het geschikte instrumentarium bij elke stap op een ladder van informeren, raadplegen, adviseren, coproduceren en meebeslissen. Doe dit met de actieve wijkbewoners en laat hen ook instrumenten aandragen.

2. Maak vervolgstappen in het actief krijgen van bewoners

Betrokkenheid van burgers bij de leefomgeving kent twee dimensies: die van meedenken over en formuleren van beleid én die van actief werkzaamheden verrichten in die leefomgeving. Maak op beide dimensies een vervolgstap zoals deze ook door de bewoners wordt gewenst. Ontwikkel de instrumenten door. Momenteel loopt in de gemeente onderzoek in het kader van gebiedsgericht werken naar het waarom van het al dan niet actief zijn van bewoners. In de wijken Antoniusparochie en Bloemenoord worden daartoe 41 diepte-interviews afgenomen. In december komen de resultaten beschikbaar. Dit onderzoek kan voor het uitwerken van die tweede dimensie betekenisvol zijn.

3. Monitor de effectiviteit van de instrumenten in relatie tot de geformuleerde doelen

Monitor de effectiviteit van de ingezette instrumenten in relatie tot de geformuleerde doelen, zodat ook duidelijk wordt welke instrumenten waarvoor en wanneer het beste kunnen worden ingezet. Herhaal onderzoeken zoals nu door de rekenkamercommissie uitgevoerd.

4. Beschouw communicatie en een goede terugkoppeling als een essentiële randvoorwaarde in het gebiedsgericht werken.

In het gesprek met de actieve wijkbewoners is naar voren gekomen dat de gemeente duidelijk moet zijn in welke wensen en behoeften die door bewoners worden geuit waarom wel of niet kunnen worden gehonoreerd. De terugkoppeling in deze is nog weleens onduidelijk of afwezig geweest. Als de gemeente actief bewoners bevroegt en betreft dan kan het verkregen vertrouwen en de ontstane energie snel verdampen als de gemeente vervolgens niet duidelijk aangeeft waarom wel of niet iets met de wensen van bewoners wordt gedaan.

BIJLAGE 1 NORMENKADER

1. Kwaliteit van de beleidsvorming

Onderzoeksvraag	Norm	Bronnen
1. Gebiedsgericht werken: zijn de beoogde doelstellingen, effecten en prestaties SMART geformuleerd?	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Er zijn doelstellingen geformuleerd. ▪ Deze doelstellingen zijn SMART geformuleerd. ▪ Effecten en prestaties zijn benoemd. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Deskresearch: beschikbaar gekomen documenten en meetinstrumenten ▪ Interviews/ gesprekken
2. WOP's en de DOP: zijn de beoogde doelstellingen, effecten en prestaties SMART geformuleerd?	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Er zijn doelstellingen geformuleerd. ▪ Deze doelstellingen zijn SMART geformuleerd. ▪ Effecten en prestaties zijn benoemd. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Deskresearch: beschikbaar gekomen documenten en meetinstrumenten ▪ Interviews/ gesprekken
3. Zijn bij gebiedsgericht werken indicatoren benoemd om te meten wat de uitgangssituatie, de resultaten van de geleverde prestaties en de (maatschappelijke) effecten zijn?	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Er zijn op basis van SMART-doelstellingen indicatoren benoemd die inzicht geven in de uitgangssituatie, de geleverde prestaties en de effecten daarvan. ▪ Er zijn output- en outcome indicatoren benoemd. ▪ Er zijn meetinstrumenten beschikbaar. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Interviews/ gesprekken ▪ Deskresearch beschikbaar gekomen documenten en meetinstrumenten
4. Is in de fase van beleidsvorming sprake van het positioneren van gebiedsgericht werken in de gemeentelijke organisatie?	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Er is gedocumenteerd vastgelegd dat t.b.v. gebiedsgericht werken samenwerking en afstemming tussen gemeentelijke afdelingen zal plaatsvinden. ▪ Er is vastgelegd dat bij een dergelijke samenwerking het bureau gebiedsgericht werken betrokken is. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Deskresearch: beschikbaar gekomen documenten en meetinstrumenten ▪ Interviews/ gesprekken

2. Resultaten van de uitvoering (doelbereik)

Onderzoeksvraag	Norm	Bronnen
5. Wordt met gebiedsgericht werken de kloof tussen inwoners en gemeentebestuur verkleind?	<ul style="list-style-type: none"> ▪ De burger heeft meer vertrouwen in het bestuur. ▪ Het gemeentebestuur is meer zichtbaar geworden voor de burger. ▪ De burger voelt zich meer gehoord. Er wordt naar hem/haar geluisterd. ▪ De burger ervaart steun van de gemeente bij hulpvragen en initiatieven. ▪ Het gemeentebestuur heeft volgens de burgers een goed beeld van wat er speelt en leeft bij burgers. ▪ De gemeente betreft burgers actief bij haar plannen. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Webenquête inwoners Waalwijk
6. Wordt met gebiedsgericht werken de betrokkenheid van inwoners bij hun leefomgeving vergroot?	<ul style="list-style-type: none"> ▪ De eigen activiteiten (die bijdragen aan een verbeterde leefomgeving) van burgers zijn toegenomen. ▪ Burgers ervaren dat activiteiten van anderen zijn toegenomen. ▪ De burger is bekend met wat er speelt in zijn wijk. ▪ De burger woont bijeenkomsten over de eigen wijk, buurt of straat bij. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Webenquête inwoners Waalwijk

3. Kwaliteit van de taakinvulling van de raad

Onderzoeksvraag	Norm	Bronnen
7. Hoe heeft de raad zijn kaderstellende rol ingevuld?	<ul style="list-style-type: none"> ▪ De raad heeft bewust en beargumenteerd gekozen voor gebiedsgericht werken als methode om de kloof tussen inwoners en gemeentebestuur te verkleinen en de betrokkenheid van inwoners bij hun leefomgeving te vergroten. ▪ De raad heeft bij de keuze voor gebiedsgericht werken meerdere keuzes voorgelegd gekregen wat betreft de wijze van uitvoeren en daarin keuzes gemaakt. ▪ In het raadsvoorstel zijn de sturingsmogelijkheden en -momenten van de raad vastgelegd. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Interview met raad en griffie ▪ Documentenanalyse t.o.v. informatieverstrekking ▪ Documentenanalyse (besluitenlijsten, vergaderverslagen) besluitvorming raad

Onderzoeksvraag	Norm	Bronnen
8. Hoe heeft de raad zijn controlerende taak ingevuld?	<ul style="list-style-type: none"> ▪ De raad wordt periodiek, tenminste eenmaal per jaar, geïnformeerd over de uitvoering van gebiedsgericht werken, tenminste op de volgende punten: ▪ Ingezette instrumenten ▪ Ingezette middelen ▪ De mate waarin doelstellingen worden behaald ▪ De raad heeft gebruik gemaakt van zijn sturingsmogelijkheden naar aanleiding van periodieke uitvoeringsrapportages. ▪ De raadsleden vinden dat zij voldoende sturingsmogelijkheden hebben gehad en genomen. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Deskresearch: raadsvoorstellen en informatie verstuurd aan de raad. ▪ Interviews met raad en de griffie

4. Doelmatigheid van het beleid (verhouding inzet middelen – resultaten)

Onderzoeksvraag	Norm	Bronnen
9. Heeft dat wat de gemeente in de afgelopen tijd heeft gedaan, gewerkt? Beoordeling vanuit het perspectief van de burger	<ul style="list-style-type: none"> ▪ De ingezette middelen worden door de burger herkend ▪ De burger maakt gebruik van ingezette middelen. ▪ De burger ervaart daadwerkelijk een verkleining van de kloof met het bestuur en weet dat te relateren aan ingezette middelen. ▪ De burger voelt zich meer betrokken bij zijn leefomgeving en weet dat te relateren aan ingezette middelen. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Webenquête inwoners Waalwijk

BIJLAGE 2 RESULTATEN ENQUÊTE

Vraag 1

Hieronder vindt u een aantal stellingen die betrekking hebben op uw relatie met het gemeentebestuur en of u van mening bent dat er al dan niet een kloof bestaat.

	Mee eens	Noch mee eens / noch mee oneens	Mee oneens	Kan ik niet beoordelen
1. Ik heb de afgelopen jaren meer vertrouwen gekregen in het gemeentebestuur	11,0% (50)	39,9% (182)	25,7% (117)	23,5% (107)
2. Ik heb het gevoel dat andere inwoners van Waalwijk de afgelopen jaren meer vertrouwen hebben gekregen in het gemeentebestuur	8,1% (37)	27,2% (124)	21,1% (96)	43,6% (199)
3. Ik vind dat het gemeentebestuur meer zichtbaar is geworden de afgelopen jaren	26,1% (119)	28,7% (131)	31,8% (145)	13,4% (61)
4. Ik heb het gevoel dat het gemeentebestuur voor andere inwoners van Waalwijk meer zichtbaar is geworden in de afgelopen jaren	15,1% (69)	28,1% (128)	15,6% (71)	41,2% (188)
5. Ik voel mij door het gemeentebestuur meer serieus genomen als burger	16,2% (74)	34,0% (155)	28,1% (128)	21,7% (99)
6. Ik ervaar meer steun van de gemeente als ik vragen heb over mijn buurt.	18,9% (86)	25,0% (114)	22,6% (103)	33,6% (153)
7. Ik ervaar meer steun van de gemeente als ik initiatieven neem in mijn buurt	13,8% (63)	23,7% (108)	17,5% (80)	45,0% (205)
8. Het gemeentebestuur luistert niet meer alleen naar haar inwoners maar handelt ook daarnaar	15,4% (70)	30,3% (138)	26,5% (121)	27,9% (127)
9. Het gemeentebestuur heeft de laatste jaren een goed beeld van wat er speelt en leeft bij burgers.	15,1% (69)	31,1% (142)	26,5% (121)	27,2% (124)
10. De gemeente geeft de burgers nu voldoende ruimte om met eigen initiatieven te komen	29,2% (133)	32,5% (148)	12,1% (55)	26,3% (120)
11. Ik heb mijzelf het afgelopen jaar meer verdiept in waar het gemeentebestuur mee bezig is	20,8% (95)	30,7% (140)	36,6% (167)	11,8% (54)

Gehercodeerde open antwoorden	Frequentie	%
Geen gebruik van gemaakt	333	73,0
Geen of nauwelijks contact/slechte informatievoorziening/weet niet wat er speelt	42	9,2
Met oplossing/opmerking wordt weinig gedaan	16	3,5
Weinig daadkrachtig/te veel op afstand/bureaucratisch	30	6,6
Ook buiten plaats Waalwijk kijken	7	1,5
Problemen met parkeren/problemen kwaliteit openbare ruimte	24	5,3
Goede intenties gemeentebestuur	4	0,9
Totaal	456	100,0

Vraag 2

Hieronder volgt een aantal stellingen over uw betrokkenheid bij activiteiten in uw wijk/dorp. Kunt u aangeven in hoeverre u het eens bent met onderstaande stellingen?

	Mee eens	Noch mee eens / noch mee oneens	Mee oneens	Kan ik niet beoordelen
1. Ik neem zelf initiatieven voor activiteiten in mijn eigen wijk/dorp	16,7% (76)	21,7% (99)	54,6% (249)	7,0% (32)
2. Ik heb de afgelopen jaren meegedaan aan activiteiten in mijn wijk/dorp	41,7% (190)	14,0% (64)	38,8% (177)	5,5% (25)
3. Ik ben de afgelopen jaren meer gaan meedoen aan activiteiten in mijn wijk/dorp	21,5% (98)	25,0% (114)	47,8% (218)	5,7% (26)
4. Wijkbewoners hebben de afgelopen jaren meegedaan aan activiteiten in mijn wijk/dorp	48,9% (223)	16,7% (76)	12,1% (55)	22,4% (102)
5. Meer wijkbewoners zijn de afgelopen jaren gaan meedoen aan activiteiten in mijn wijk/dorp	28,1% (128)	21,3% (97)	15,1% (69)	35,5% (162)
6. Ik heb mijzelf het afgelopen jaar meer verdiept in wat er speelt in mijn wijk/dorp	34,9% (159)	27,6% (126)	29,4% (134)	8,1% (37)
7. Ik ben goed bekend met wat er speelt in mijn wijk/dorp	35,7% (163)	35,5% (162)	21,9% (100)	6,8% (31)
8. Ik ben de afgelopen jaren beter bekend geraakt met wat er speelt in mijn wijk/dorp	39,7% (181)	30,7% (140)	21,9% (100)	7,7% (35)
9. De wijkbewoners hier zijn goed bekend met wat er speelt in hun wijk/dorp	28,7% (131)	26,8% (122)	7,9% (36)	36,6% (167)

Vraag 3

In uw wijk zijn de afgelopen jaren veel activiteiten georganiseerd die gaan over de verbetering van uw wijk. Kunt u voor de onderstaande activiteiten aangeven of u daarmee bekend bent?

Gehercodeerde open antwoorden	Frequentie	%
Geen gebruik van gemaakt	399	87,5
Geen contact/weet niet wat er speelt/slechte informatievoorziening	16	3,5
Activiteiten vinden plaats op tijdstippen die niet uitkomen	2	,4
Veel georganiseerd/tevreden	5	1,1
Weinig tot niets georganiseerd	7	1,5
Gebrekkige samenhang bewoners	8	1,8
Actief geweest, maar afgehaakt	5	1,1
Actief	4	,9
Overlast in de wijk	7	1,5
Ook buiten plaats Waalwijk kijken	3	0,7
Totaal	456	100,0

	Mee Bekend	Niet mee bekend
▪ Wijktafels	59,0% (269)	41,0% (187)
▪ Wijkbezoeken	39,9% (182)	60,1% (274)
▪ Dorp- en wijkontwikkelingsplannen	47,4% (216)	52,6% (240)
▪ Bewonersmarkt	16,2% (74)	83,8% (382)
▪ Bewonersavond	47,4% (216)	52,6% (240)
▪ Portiekgesprek	3,5% (16)	96,5% (440)
▪ Spreekuur in de wijk	28,7% (131)	71,3% (325)
▪ Wijkbudget	28,9% (132)	71,1% (324)
▪ Mogelijk Makers	14,9% (68)	85,1% (388)
▪ Wijkkrant	46,5% (212)	53,5% (244)
▪ Buurtpreventieteam	43,9% (200)	56,1% (256)
▪ Adoptiegroen	21,1% (96)	78,9% (360)
▪ Bewonerscomité	43,4% (198)	56,6% (258)
▪ Gele kaarten	13,8% (63)	86,2% (393)
▪ Zap-pers	2,6% (12)	97,4% (444)

Vraag 4

In uw wijk zijn de afgelopen jaren veel activiteiten georganiseerd die gaan over de verbetering van uw wijk. Kunt u voor de onderstaande activiteiten aangeven of u daarvan gebruik hebt gemaakt/ daaraan deel hebt genomen?

	Deelgenomen/ Gebruik van gemaakt	Niet deelgenomen / Geen gebruik van gemaakt
▪ Wijktafels	23,0% (105)	77,0% (351)
▪ Wijkbezoeken	9,4% (43)	90,6% (413)
▪ Dorp- en wijkontwikkelingsplannen	17,5% (80)	82,5% (376)
▪ Bewonersmarkt	7,9% (36)	92,1% (420)
▪ Bewonersavond	21,5% (98)	78,5% (358)
▪ Portiekgesprek	1,1% (5)	98,9% (451)
▪ Spreekuur in de wijk	6,1% (28)	93,9% (428)
▪ Wijkbudget	9,4% (43)	90,6% (413)
▪ Mogelijk Makers	6,8% (31)	93,2% (425)
▪ Wijkkrant	18,6% (85)	81,4% (371)
▪ Buurtpreventieteam	10,7% (49)	89,3% (407)
▪ Adoptiegroen	5,7% (26)	94,3% (430)
▪ Bewonerscomité	11,8% (54)	88,2% (402)
▪ Gele kaarten	1,3% (6)	98,7% (450)
▪ Zap-pers	1,3% (6)	98,7% (450)

Vraag 5

In uw wijk zijn de afgelopen jaren veel activiteiten georganiseerd die gaan over de verbetering van uw wijk. Deze activiteiten worden georganiseerd om

- de kloof tussen burger en gemeentebestuur te verkleinen én
- bewoners van de wijk meer te betrekken bij hun leefomgeving

Kunt u bij de onderstaande instrumenten aangeven of zij volgens u aan die doelen een bijdrage leveren?

	Draagt bij aan vermindering kloof burger en gemeentebestuur	Draagt bij aan vergroten betrokkenheid bewoners bij hun leefomgeving	Draagt bij aan beide doelen	Draagt niet bij	Kan ik niet beoordelen
▪ Wijktafels	8,8% (40)	9,6% (44)	25,9% (118)	3,5% (16)	52,2% (238)
▪ Wijkbezoeken	11,4% (52)	6,6% (30)	22,4% (102)	4,4% (20)	55,3% (252)
▪ Dorp- en wijkontwikkelingsplannen	7,0% (32)	11,6% (53)	27,6% (126)	3,5% (16)	50,2% (229)
▪ Bewonersmarkt	2,2% (10)	11,8% (54)	13,8% (63)	2,9% (13)	69,3% (316)
▪ Bewonersavond	5,3% (24)	15,8% (72)	24,3% (111)	3,9% (18)	50,7% (231)
▪ Portiekgesprek	3,5% (16)	4,6% (21)	6,4% (29)	2,6% (12)	82,9% (378)
▪ Spreekuur in de wijk	8,6% (39)	7,9% (36)	22,6% (103)	3,7% (17)	57,2% (261)
▪ Wijkbudget	3,5% (16)	15,4% (70)	16,2% (74)	4,2% (19)	60,7% (277)
▪ Mogelijk Makers	1,3% (6)	6,8% (31)	10,7% (49)	3,3% (15)	77,9% (355)
▪ Wijkkrant	4,2% (19)	16,2% (74)	24,3% (111)	5,5% (25)	49,8% (227)
▪ Buurtpreventieteam\	2,9% (13)	23,5% (107)	18,4% (84)	2,6% (12)	52,6% (240)
▪ Adoptiegroen	2,4% (11)	17,8% (81)	9,2% (42)	3,3% (15)	67,3% (307)
▪ Bewonerscomité	5,9% (27)	15,1% (69)	23,0% (105)	2,6% (12)	53,3% (243)
▪ Gele kaarten	2,6% (12)	6,4% (29)	4,8% (22)	5,0% (23)	81,1% (370)
▪ Zap-pers	0,9% (4)	3,3% (15)	3,9% (18)	2,4% (11)	89,5% (408)

Vraag 6

In welke wijk/ welk dorp woont u?

1. Bloemenoord/St. Antoniusparochie	12,3%	(56)
2. Centrum/Besoyen	22,4%	(102)
3. Zanddonk/Meerdijk	18,2%	(83)
4. Waspik	11,0%	(50)
5. Baardwijk/Laageinde/De Hoef	13,4%	(61)
6. Sprang-Capelle/Landgoed Driessen	22,8%	(104)
Totaal	100%	(456)

Vraag 7

Bent u een vrouw of een man?

1. Vrouw	52%	(237)
2. Man	48%	(219)

Vraag 8

Leeftijd

	Frequentie	%
leeftijd 18 t/m 30	56	12,3
leeftijd 31 t/m 45	123	27,0
leeftijd 46 t/m 60	143	31,4
leeftijd 60+	134	29,4
Totaal	456	100,0

BIJLAGE 3 BESCHRIJVING INSTRUMENTEN GEBIEDSGERICHT WERKEN

Onderstaand is de beschrijving van de instrumenten weergegeven zoals is beschreven in de hoofdstukken 5 en 7 van het rapport ‘Samenwerken aan leefbaarheid in Waalwijk, Een analyse van instrumenten die de gemeente Waalwijk inzet om bewoners te betrekken bij beleid en uitvoering’.

Wijktafels

Wie

Maatschappelijk betrokken bewoners van de wijk. Daarnaast alle belangrijke partijen die hun aandeel hebben in de wijk zoals de gebiedscoördinatoren van de gemeente, de wijkwethouder, de wijkagenten, de consultants van de woningcorporaties en de opbouwwerkers.

Wat

De wijktafel is een contactmoment tussen bewoners, bewonerscomités, instellingen en de gemeente om de leefbaarheid in wijken te verbeteren en na te gaan of de gemaakte afspraken worden uitgevoerd. Op de wijktafels worden besluiten genomen over de besteding van wijkbudgetten. Wijktafels worden in alle wijken of kernen in Waalwijk 2 keer per jaar gehouden. In de kern Waalwijk is daar in 1995 mee gestart, in Sprang-Capelle en Waspik direct na de gemeentelijke herindeling in 1997.

Wijkbezoeken

Wie

College, Bureau Gebiedsgericht Werken, bewoners(comités)

Wat

Drie maal per jaar gaat het voltallige college op bezoek in één van de 6 Pluswijken. Dit bezoek wordt door de gebiedscoördinator samen met de bewonerscomités voorbereid. Bewoners kunnen op deze manier laten zien, waar ze trots of teleurgesteld over zijn. Alles wordt geregistreerd en in de vroege avond gepresenteerd aan de bewoners om te checken of we alles goed hebben begrepen. De geregistreerde opmerkingen worden opgenomen in de voortganglijsten van het Bureau Gebiedsgericht Werken en periodiek gerapporteerd aan het college. Deze lijsten staan ook op de website van de gemeente.

Wijkontwikkelingsplannen

Wie

Bewoners, gemeente, welzijnswerk, corporaties en een adviesorgaan (een externe organisatie die gemeente en bewoners adviseert bij de opzet van een dergelijk project).

Wat

Een Dorp- of Wijk- ontwikkelingsplan is een meerjarenvisie en –programma voor het behoud of verbetering van de leefbaarheid van een wijk of dorp. In het kort worden deze plannen aangeduid als DOP's of WOP's. Binnen deze werkvorm, worden bewoners in staat gesteld om zelf hun toekomstplannen betreffende hun wijk of dorp te maken. Daarbij wordt hen zowel de ruimte geboden om zelf het proces van de totstandkoming van het WOP te bepalen alsook om de inhoud vast te stellen. Bewoners als 'locatiedeskundigen' leveren waardevolle ervaringen en kwaliteiten. In interactieve bijeenkomsten maken bewoners, ondernemers en andere direct betrokkenen samen met inhoudelijke experts een ontwerp voor de wijk of het dorp. Ook plannen van gemeente en andere instellingen horen in een dergelijk plan thuis. Het is een combinatie van bottom-up en top-down.

Bewonersmarkten

Wie

Bewoners, instellingen, gemeente

Wat

Een bewonersmarkt is een grote bij voorkeur door bewoners georganiseerde bijeenkomst waar de mening van bewoners wordt gevraagd. Dat kan zijn aan het begin van een traject, maar ook later als er concepten of stellingen zijn, kunnen deze op bewonersmarkten worden getoetst bij de bewoners. Bewonersmarkten zijn tot nu toe met name, maar niet alleen, toegepast bij het maken van een WOP. Het gaat dan steeds om bijeenkomsten waar 300 tot 800 bewoners zich melden. Karakter van deze bijeenkomsten is tot nu toe met name inventariserend. Deze bijeenkomsten hebben naast een serieus ook steeds een gezellig karakter. Er worden discussies georganiseerd, maar ook cabaret, muziek enz.

Bewonersavonden

Wie

Bewoners, gemeente, instellingen

Wat

'Bewonersavonden' is een verzamelterm voor allerlei soorten avonden waarvoor bewoners worden uitgenodigd. Vaak gaat het over gemeentelijke plannen die aan de bewoners worden voorgelegd of uitgelegd. Deze bijeenkomsten kunnen zijn bedoeld als informatie voor de bewoners van een wijk. Maar bewonersavonden worden ook gebruikt om meningen van bewoners te polsen. Dergelijke bijeenkomsten kunnen ook als instrument gebruikt worden bij de opzet van Dorp- en Wijk Ontwikkelingsplannen.

Buurtbijeenkomsten

Wie

Bewoners, gemeente, instellingen

Wat

Buurtbijeenkomsten zijn kleinschalige bijeenkomsten in een huiskamer of in een buurthuis, georganiseerd door bewoners. Onderwerpen van gesprek zijn over het

algemeen kleine zaken die betrekking hebben op de leefbaarheid. Meestal wordt een opbouwwerker, wijkagent of een gebiedscoördinator uitgenodigd om bij een dergelijke bijeenkomst te helpen bij de voorbereiding.

Portiekgesprekken

Wie

Bewoners, gemeente, instellingen.

Wat

Portiekgesprekken zijn kleinschalige bijeenkomsten, georganiseerd voor de bewoners van een portiek. Bewoners worden persoonlijk benaderd. Onderwerpen van gesprek zijn over het algemeen kleine zaken die betrekking hebben op de leefbaarheid en de omgang met elkaar.

Schouwen

Wie

Bewoners, gemeente, instellingen

Wat

Schouwen, ook wel een rondgang door de wijk genoemd, is meestal een initiatief van bewoners. Zij nodigen anderen, bijvoorbeeld een gebiedscoördinator, uit om samen met hen een rondgang door de wijk te maken. Het accent ligt meestal op zaken die niet in orde zijn. Vaak worden er foto's en een verslag van gemaakt. Het gaat meestal over kleine zaken die betrekking hebben op de leefbaarheid en veiligheid in de wijk of de buurt.

Spreekuur in de wijk

Wie

Wijkwethouder, bewoners

Wat

Het College wil meer contact met bewoners om de ambities van het collegeprogramma – Meedoen en Meedenken - beter waar te kunnen maken. Tijdens het spreekuur in de wijk wil het college een luisterend oor zijn voor bewoners, mensen serieus nemen en dieper op problemen in kunnen gaan – waar tijdens wijktafels minder mogelijkheid voor is. Het spreekuur in de wijk vindt in elke pluswijk één maal per jaar plaats.

Wijkbudgetten

Wie

Bewoners, gemeente en betrokken instellingen.

Wat

In juni 2001 heeft de gemeenteraad van Waalwijk wijkbudgetten ingevoerd. Een wijkbudget is een bedrag dat door de bewoners van een wijk mag worden besteed aan verbetering van de leefbaarheid, veiligheid en sociale samenhang. Niet de gemeente bepaalt, maar bewoners van een wijk, mits het niet haaks staat op andere afspraken.

Met behulp van een wijkbudgetformulier kunnen bewoners een verzoek voor besteding van het wijkbudget indienen. Dat loopt vaak via een bewonerscomité. Door de wijkbudgetten hebben de wijktafels een eigen budget voor activiteiten in de wijk.

Mogelijk Makers

Wie

Bewoners met een idee voor een activiteit voor hun straat of wijk in de Gemeente Waalwijk. Dit zijn alle bewoners van Waalwijk, Sprang-Capelle en Waspik.

Wat

Het project Mogelijk Makers biedt aan bewoners de mogelijkheid om een activiteit te organiseren in de straat. Wanneer 3 bewoners de verantwoordelijkheid op zich nemen om een activiteit te organiseren, wordt een bedrag van € 250,- beschikbaar gesteld. Een voorbeeld is een straatfeest, dat, naast dat het leuk is, ook de samenhang tussen burens kan vergroten. Nadat het evenement heeft plaatsgevonden, ontvangt de straat/buurt een premie op actie van € 500,-. De bewoners mogen deze premie gebruiken voor een fysieke verbetering in de straat. De 3 meest in het oog springende activiteiten worden beloond met een extra premie op actie van € 1.000,-. Hiervoor dient een origineel verslag te worden gemaakt.

Wijkkranten

Wie

Bewoners, buurtwerker van Mozaïek en een persoon met journalistieke ervaring.

Wat

De Wijkkrant, in Waalwijk de 'WijkKrant' genoemd, wordt gemaakt door bewoners uit een gebied, vertegenwoordigd in een redactie. In deze krant is informatie te vinden uit de wijken in Waalwijk. In Waalwijk Noord gaat het om de wijken die boven de oude spoorlijn liggen (te weten Laageinde, Baardwijk, De Hoef, Centrum en Besoyen). Na Waalwijk-Noord is er sinds kort ook een WijkKrant in Waalwijk-Zuid. Naast deze kranten zijn er enkele blaadjes op A4-formaat van afzonderlijke bewonerscomités. De onkosten daarvan neemt de gemeente ook voor zijn rekening.

In de krant staan ontwikkelingen die te maken hebben met het wonen en leven in de wijk en buurt. Het is informatie die dicht bij de mensen staat en afwijkend is van de informatie uit de andere huis-aan-huisbladen. Bewoners en bewonersgroepen kunnen zelf informatie aanleveren, waarna de redactie bekijkt welke informatie verwerkt kan worden. Het is dus een krant van de wijkbewoners zelf.

Buurtpreventie

Wie

Bewoners, politie, opbouwwerk, gemeente. De doelgroep vanuit de Gemeente Waalwijk zijn de mensen die actief zijn binnen de buurtpreventieteams. Deze mensen zijn echter weer de spil in het behalen van doelstellingen met betrekking tot veiligheid en leefbaarheid in de gehele wijk. Vanuit dit perspectief kunnen alle bewoners van de wijk gezien worden als onderdeel van de doelgroep.

Wat

De doelstelling van het buurtpreventieteam kan kort als volgt worden samengevat: "door actieve opstelling en acties alsmede communicatie met de buurtbewoners een bijdrage leveren om de veiligheid en daarmee de leefbaarheid in de wijk te bevorderen".

Buurtbemiddeling

Wie

Bewoners, Politie, Opbouwwerk, Gemeente . De buurtbemiddelaars zijn speciaal opgeleide vrijwilligers die ingeschakeld kunnen worden bij burenruzies. Zij helpen mensen zelf te zoeken naar een oplossing. Mozaïek helpt deze vrijwilligers. De gemeente Waalwijk en Casade Woondiensten ondersteunen dit project.

Wat

Buurtbemiddeling werkt met vrijwilligers in Waalwijk, Sprang-Capelle en Waspik. Zij bemiddelen vanuit dit project in buurten bij huis-, tuin- en keukenconflicten tussen burens en wijkgroepen. Zij spelen niet voor rechter en vellen ook geen oordeel. Zij proberen de ruziënde partijen weer aan de praat te krijgen en hen zelf een oplossing te laten bedenken.

Vaak is het voldoende, dat de partijen eens naar elkaar kunnen luisteren zonder dat ze meteen boos worden. Meestal is er één buur die bemiddeling zoekt voor een probleem of conflict of die ruzie wordt doorverwezen door de politie of Casade Woondiensten. De beide burens worden daarop thuis bezocht om te peilen waar de conflictpunten liggen en of beide partijen bemiddeling willen. In het bijzijn van de buurtbemiddelaars gaan beide partijen met elkaar het gesprek aan, en wordt er geprobeerd tot overeenstemming te komen.

Adoptiegroen

Wie

Vrijwilligers die met hun hulp willen bijdrage aan een meer groene omgeving in hun wijk.

Wat

Mensen adopteren binnen dit project letterlijk het openbaar groen in hun wijk. Bewoners nemen het heft in eigen handen wanneer zij vinden dat de kwaliteit van het openbaar groen in de buurt te wensen overlaat. Er worden planten in de buurt geplaatst in openbare plantsoenen. Deze 'groenplekken' worden opgezet om de wijk een beter aanzien te geven. Het adoptiegroen zorgt voor meer kleur in de wijk. De planten worden gekozen en onderhouden door een aantal vrijwillige buurtbewoners. Dit is ook weer een aanleiding tot ontmoeting. Bewoners hebben gezamenlijk een doel.

BIJLAGE 4 GEDETAILLEERDE ANALYSE BESPREKING GEBIEDSGERICHT WERKEN DOOR DE RAAD

Bespreking WOP Laageinde, Baardwijk en De Hoef (februari - maart 2005)

De besproken WOP bevat maatregelen om de kloof te verminderen en de betrokkenheid bij de leefomgeving te vergroten, zij het niet expliciet benoemd. De WOP bevat maatregelen, maar geen keuzemogelijkheden wat betreft de uitvoering. In de clusterbehandeling (15-2-2005) constateren verschillende fracties dat een grote verantwoordelijkheid wordt gelegd bij de bewoners voor een actieve rol in de verbetering van de leefbaarheid. Ze vragen zich af of de bewoners een aanspreekpunt hebben. In de raad (7-3-2005) wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming overeenkomstig het voorstel van het college van burgemeester en wethouders besloten.

Vaststelling onderlegger wijkontwikkelingsplannen (september 2005)

Met de onderlegger kan de raad de kaders vaststellen voor de wijkontwikkelingsplannen die moeten worden gemaakt voor de overige wijken in Waalwijk. Deze kaders betreffen de wijze waarop wijkontwikkelingsplannen tot stand komen, welke uitgangspunten de gemeente daarbij hanteert en wat er in een wijkontwikkelingsplan aan de orde kan komen. In de clusterbehandeling (13-9-2005) wordt door enkele fracties aangegeven dat zij moeite hebben met nummer 9 van het raadsbesluit, waarin wordt aangegeven dat het wijkontwikkelingsplan door het college wordt vastgesteld. Naar het idee van deze fracties zou dat in ieder geval door de raad moeten gebeuren. Bovendien willen fracties tussentijds actief geïnformeerd worden over de voortgang. Dat wordt nergens benoemd in het voorstel. De wethouder (B. van Eeten) geeft aan dat aan het eind van de WOP's en DOP terug wordt gekeken. Afgesproken wordt dat de raad formeel via een raadsinformatiebrief ieder WOP aangeboden krijgt door het college. "Zodat u ook het recht krijgt om iets te vragen over deze WOP. Als de WOP's zijn vastgesteld, dan zullen wij zorgen dat wij terugkijkend ook weer evalueren. Ik stel voor om bij punt 9 op de bladzijde van het besluit, het woord 'het college' te vervangen door 'de raad'. Dan stelt de raad zichzelf de normen en de financiële kaders na marginale toetsing". In de raad (29-9-2005) wordt zonder hoofdelijke stemming overeenkomstig het voorstel van het college en burgemeester en wethouders besloten.

DOP Waspik + Prioriteiten Handboek Zanddonk (2007)

In de clusterbijeenkomst van 3 mei 2007 komen veel vragen over de status van het DOP naar boven: bevat deze vastgelegde doelstellingen of is het meer dynamisch? De wethouder gaat in op de status van het DOP, waarbij hij aangeeft dat het hier gaat om een wensbeeld dat vastgesteld moet worden. "De in dat wensbeeld geformuleerde doelen worden vastgesteld. Deze hoeven niet één op één te worden gerealiseerd. Belangrijk is dat ze in samenspraak zijn geformuleerd. Ook het uitvoeringsprogramma wordt in onderling overleg samengesteld. Het is de bedoeling daarin ook de nadere financiële onderbouwing te leveren. Zaken worden in samenspraak ontwikkeld".

In de raad van 29-9-2007 wordt het DOP zonder stemming aangenomen. Wat betreft het Prioriteiten Handboek Zanddonk wordt een amendement ingediend vanuit twee fracties (VVD en Gemeentebelangen) waarin nadrukkelijk een verbinding wordt gevraagd tussen de fysieke en sociale pijler (het handboek betrof alleen de fysieke aanpak) en de WOP's. De raad gaat hier in meerderheid niet in mee.

Uitvoeringsprogramma DOP Waspik (2007)

Het raadsvoorstel bevat de volgende passages: "In het bij dit besluit behorende programma is aangegeven, wat we daarvoor gaan doen. In het programma is het wensbeeld van de bewoners in de kleur crème aangegeven; in groen is aangegeven, waar we mee kunnen instemmen, in oranje is aangegeven waar we wel mee instemmen, maar waar nog onderzoek of anderszins voorbereidingen moeten worden getroffen; in rood is aangegeven wat niet gewenst is. Zoals op 16 mei besloten, wordt het programma jaarlijks geëvalueerd en bijgesteld. Het doel is dan ook, dat er ieder jaar meer zaken groen licht krijgen". Tijdens de clusterbehandeling (20-9-2007) is veel discussie over de koppeling tussen het DOP en de centrumplannen en over financieringskwesties. Vanuit de raad wordt aangegeven wat zijn rol is: initiëren en controleren, waarbij de invulling aan de bewoners wordt gelaten.

In de raad worden twee amendementen ingediend om de koppeling tussen DOP en centrumplan in het besluit vast te leggen. Een amendement wordt aangenomen.

Vaststelling actieprogramma op grond van rapport sociale samenhang in Zanddonk

Tijdens de clusterbehandeling (20-3-2008) worden vanuit de raad alleen inhoudelijke reacties op mogelijke acties en plannen gegeven. In de raad (3-4-2008) is het een hamerstuk.

Wensbeelden, WOP Centrum Besoyen, Bloemenoord- Antoniusparochie en Sprang Capelle/Landgoed Driessen (juni-juli 2008)

In de clusterbehandeling (19-6-2008) wordt aandacht gevraagd voor inhoudelijke zaken (onder andere verkeerskwesties), de evaluatie van de WOP's (inclusief totstandkoming), de mogelijke botsing tussen gemeentelijke belangen en belangen van inwoners en financiën. In de raad (2-7-2008) worden moties (SGP) ingediend over verkeerskwesties en een amendement (VVD) waarin wordt gevraagd om uitvoeringsplannen binnen een financiële bandbreedte te plaatsen en evaluaties en actualisaties af te spreken. Het amendement wordt ingetrokken na beantwoording door het college. Eén motie over het verkeer wordt aangenomen. Het raadsvoorstel wordt zonder stemming aangenomen.

Uitvoeringsprogramma WOP's Sprang-Capelle/Landgoed Driessen, Centrum/Besoyen, Antoniusparochie/Bloemenoord

Tijdens de clusterbehandeling (15-1-2009) gaan veel vragen over inhoudelijke kwesties en voorstellen in het uitvoeringsprogramma. In de raadsbehandeling (29-1-2009) dient de VVD een motie in waarin zij het college opdraagt om "bij de uitvoering van de programma's deze bewoners, in WOP-verband, als opdrachtgever te beschouwen en in die zin, waar mogelijk, ook te betrekken als opdrachtgever, afnemer en klant." Dit als reactie op de vele insprekers die volgens deze fractie blijkbaar weinig vertrouwen hebben dat de gemeente ook daadwerkelijk hun plannen tot realisatie zal brengen. Ook

wordt een amendement ingediend (VVD, SGP) om een 50 kilometerzone te handhaven (in plaats van 30km). Vervolgens worden nog twee moties ingediend die tot doel hebben om de plannen in de WOP's richting te geven (het grondwaterpeil in een natuurgebied en de handhaving van de dienstverlening door Burgerzaken in één van de kernen). Uiteindelijk worden twee amendementen aangenomen, de moties worden ingetrokken.

Revitalisering aandachtsbuurten Zanddonk

In de clusterbehandeling (16-4-2009) wordt uitleg gevraagd over de financiële paragraaf. In de raad (7-5-2009) wordt het stuk zonder bespreking aangenomen.

Rapportage revitalisering aandachtsbuurten Zanddonk

In het kader van het Handboek Zanddonk wordt de openbare ruimte heringericht, de wegen worden opnieuw bestraat, het groen wordt opnieuw aangebracht, de openbare verlichting en de achterpadverlichting worden aangepakt en de speelvoorzieningen worden aangepast of vernieuwd. Voor de Schumannstraat en omgeving zijn de belangrijkste werkzaamheden het herbestraten van trottoirs en het aanbrengen van witte verlichting. Daarnaast worden enkele werkzaamheden voorgesteld met betrekking tot de riolering en straatmeubilair. Geen van de clusterleden neemt op 9 juli 2009 het woord. Het is een A-stuk (geen beraadslaging en hamerstuk) in de raad van 23 juli 2009.

BIJLAGE 5 HOOR EN WEDERHOOR

Gemeente **Waalwijk**

*Op 19-2-2010 ontvangen
14.50 uur*

Aan de voorzitter van de Rekenkamer Commissie
p/a griffie gemeente Waalwijk

Gemeente Waalwijk		
Organisatie-ond.	Briefnr.	Ontv.bev.
GRD	10/4493	
INGEKOMEN 19 FEB. 2010		
Gezien directeur	Gezien afdelingshoofd	
Behandelend ambtenaar	Kopie t.b.v./d.d.	

brief nummer **BGW/10/4292**
ons kenmerk
uw schrijven d.d.
uw kenmerk

behandeld door Dhr. A.J Hendriks
e-mail ahendriks@waalwijk.nl
telefoonnummer 0416 683638

datum 10 februari 2010
bijlage(n) 1
verzonden 11 FEB 2010

onderwerp **Conceptrapport gebiedsgericht werken**

Geachte voorzitter,

Onder dankzegging voor uw conceptrapport met betrekking tot gebiedsgericht werken bieden wij u in het kader van hoor en wederhoor een gezamenlijke reactie namens de algemeen directeur en ons College aan. Wij hebben onze opmerkingen vervat in een korte notitie die u hierbij aantreft.

Hoogachtend.

Hoogachtend,
HET COLLEGE VAN WAALWIJK,
de secretaris,

drs. A. de Wit

de burgemeester,
drs. A.M.P. Kleijngeld

Commentaar rapport rekenkamer

Hoofdpunten

De rekenkamercommissie heeft een onderzoek gedaan naar de mate waarin het gebiedsgericht werken bijdraagt aan de doelstellingen

- verminderen van de kloof tussen burgers en gemeentebestuur;
- vergroten van de betrokkenheid van inwoners bij de woonomgeving

De commissie is op basis van de resultaten van het onderzoek met de raad en het college van oordeel dat gebiedsgericht werken een belangrijk instrument is om de betrokkenheid van de burgers bij hun leefomgeving te vergroten. De commissie is echter van mening, dat als het gaat om de kloof tussen burgers en bestuur gebiedsgericht werken niet alleen en niet bij uitstek het geëigende instrument is om deze te verkleinen.

De rekenkamer is kritisch over de wijze waarop in de loop der jaren is omgegaan met de hierboven vermelde doelstellingen. De kritiek is met name gericht op het feit, dat deze doelstellingen niet SMART zijn uitgewerkt in criteria waarmee we kunnen meten of we die doelstellingen ook halen.

Terugkijkend over een langere periode willen wij ons niet onttrekken aan deze kritiek. Er zijn steeds nieuwe maatschappelijke ontwikkelingen, nieuwe wetgeving, nieuwe inzichten, waardoor de aanpak van het gebiedsgericht werken verandert. Daarbij is niet altijd duidelijk of afscheid wordt genomen van de oude doelstellingen of dat er nieuwe bijkomen of dat deze er voor in de plaats komen. Daarnaast erkennen wij, dat de oorspronkelijke doelstellingen evenals de doelstellingen die er later bij zijn gekomen onvoldoende SMART zijn uitgewerkt. Dat is in ieder geval een leerpunt. Overigens is het SMART formuleren op effecten nog niet zo'n gemakkelijk punt gebleken. Het voorbeeld, dat de rekenkamer in een voetnoot op blz. 11 geeft, vinden wij zo'n voorbeeld van een doel dat van veel andere factoren, dan het gebiedsgericht werken afhankelijk is.

De commissie maakt ook opmerkingen over het stoppen met de leefbaarheidsonderzoeken in 2008. Hier is echter sprake geweest van uitstel, ook vanwege gebrek aan financiële middelen, zowel bij de gemeente als bij partners die het onderzoek in het verleden meefinancierden. Het is niet de bedoeling geweest om er definitief mee te stoppen, wel om het kleiner en anders op te zetten. Ook hebben we ons in de afgelopen jaren meer willen richten op het aanpakken en oplossen van problemen, dan op het doen van onderzoek. We beschouwen het als een aanbeveling om het leefbaarheidsonderzoek in een aangepaste vorm nu juist wel uit te voeren. Het zou een basis zijn om het bereiken van geformuleerde doelstellingen te meten. Behalve dat er dan ook een relatie gelegd moet kunnen worden tussen de doelen en het leefbaarheidsonderzoek, moeten hiervoor ook financiële hindernissen worden genomen.

Kanttekeningen op onderdelen

Wij hebben de volgende kanttekeningen bij onderdelen van de rapportage.

1. De rekenkamer heeft het onderzoek beperkt tot een meting van de oorspronkelijke doelstellingen. Alle inspanningen worden afgezet tegen deze doelen, hoewel er ook activiteiten zijn opgezet met het oog op andere doelen. Zo ontstaat er wel inzicht in de mate waarin geëquireerden van mening zijn, dat allerlei instrumenten bijdragen aan deze doelen, maar niet in hoeverre zij bijdragen aan het verbeteren van de leefbaarheid, aan sociale samenhang in de wijk, aan zelfwerkzaamheid van bewoners en in hoeverre bijvoorbeeld extra inspanningen in aandachtsbuurten succesvol zijn. Ook de waarde van de zichtbaarheid van de gemeente in wijken door gebiedscoördinatoren als gezicht van de gemeente, hun rol als aanspreekpunt, de informatiepositie die de gemeente daardoor inneemt en de waarde van het opgebouwde netwerk met bewoners(organisaties) en

partners is geen deel van het onderzoek geweest. Ook deze zaken kunnen bijdragen aan de oorspronkelijke doelen van het gebiedsgericht werken. Dat moeten we echter beter zichtbaar maken.

2. Wij maken kanttekeningen bij de schets die door de griffie is gegeven en door de rekenkamercommissie is overgenomen voor wat betreft de WOP's en het DOP (blz.25). Deze zouden ongemerkt tot doel zijn geworden van het gebiedsgericht werken, terwijl ze aanvankelijk bedoeld waren om hogere beleidsdoelen te realiseren. Het is evident, dat de WOP's zijn bedoeld om meer interactief te gaan werken, d.w.z. burgers dichter bij beleidsprocessen te brengen en meer betrokken op de woonomgeving. Dat is ook vastgelegd in de door de raad vastgestelde 'Onderlegger wijkontwikkelingsplannen': Inwoners moeten veel meer de agenda van de wijk gaan bepalen en zich inzetten voor sociale samenhang, omdat dat volgens het leefbaarheidsonderzoek van 2003 het meest bepalend is voor de rapportcijfers voor leefbaarheid (29 september 2005). Wij zien het zo, dat de raad de ruimte heeft willen geven aan het maken en in uitvoering nemen van WOP's en het DOP en daar ook de kaders voor heeft vastgesteld. Vervolgens hebben we de WOP's en het DOP ook samen met bewoners gemaakt. De WOP's en het DOP dienen wel degelijk hogere doelen, we hebben alleen niet in de programmabegroting aangegeven hoe we meten of de betreffende processen ook daadwerkelijk deze doelen dichterbij brengen. In de wijze van meten speelt overigens ook weer mee, dat wij een slag hebben willen maken naar meer accent op de uitvoering: niet teveel tijd besteden aan onderzoeken en theoretische discussies, maar aanpakken en oplossen.

3. Wij herkennen ons ook niet in de stelling, dat er geen helicopterview gegeven kan worden aan de raad t.a.v. de samenhang tussen zorgzones, wijktafels, Wmo en WOP's en DOP. Deze samenhang is een item waar we juist sterk op hebben ingezet. We hebben daarover ook een activiteitenavond voor de raad gehouden op 20 september 2006.

4. Wij hebben niet de illusie, dat alle inwoners van Waalwijk deelnemen aan activiteiten die worden opgezet vanuit gebiedsgericht werken. Veel mensen zijn tevreden, werken, hebben kinderen en hebben het druk (zie het rapport Buurten in Beweging, op 12 januari 2010 in Waalwijk gepresenteerd). Tegen deze achtergrond kijken we positief aan tegen het gegeven, dat van degenen die zeggen te kunnen beoordelen of ingezette instrumenten succesvol zijn t.a.v. de geformuleerde doelen, de overgrote meerderheid daar zonder meer positief over is. Dat een meerderheid van mening is, daar geen oordeel over te kunnen vellen, lijkt ons realistisch.

Paginagewijze/tekstuele opmerkingen

Blz 9 voetnoot: geen Meerdijken, maar Meerdijk

Blz.10 laatste alinea boven 2.2: uitvoeringsprogramma's worden op verzoek van de raad door de raad vastgesteld en niet door B & W
7^e regel binnen par 2.2.wops Waspik (2007) en centrum-besoyen (2009) zijn niet in 2006 gemaakt!

Iets verder: besluiten over besteding van wijkbudgetten worden al langer (vanaf 2001) op wijktafels door bewoners genomen.

Blz 12. Ontwikkeling naar Pluswijken dateert niet van 2008, maar is gestart in 2001 met een visie op de woonzorgontwikkeling (rapport Atrivé)

Blz 17 één na laatste alinea. Tekstvoorstel: ... geformuleerd in de vorm van uit te voeren projecten (toelichting: er zitten ook grote projecten bij). Hier wordt ook op gemonitord door te bezien of deze projecten ook worden uitgevoerd. (toelichting: het monitoren op toename van projecten slaat niet op de wops, maar op adoptiegroen, Mogelijk makers e.d.)

Blz 17 laatste zin: doelstellingen WOP's en DOP niet SMART geformuleerd, maar als actiepunten. Dat klopt; je kunt wel de ambitie hebben om WOP's te maken op het niveau van (SMART geformuleerde) doelstellingen, maar in feite kwam deze ambitie in de knel met de doelstelling, dat bewoners vorm en inhoud bepalen. Zie verder commentaar bij blz. 35.

Blz. 18 laatste alinea: de weergave van het gesprek klopt, maar een toelichting is misschien wel op zijn plaats: het ontbreken van een relatie tussen geleverde inspanning in een buurt en het gewenste effect in de beleving van burgers heeft mogelijk te maken met landelijke politieke ontwikkelingen of bijvoorbeeld de toewijzing van een woning (of woningen) aan gezinnen die de leefbaarheid negatief beïnvloeden. Je meet dan in feite niet het effect van je inspanningen, maar van andere zaken die kennelijk meer invloed hebben. Je zou even goed kunnen zeggen, dat zonder de inspanningen het resultaat slechter zou zijn geweest. Tegen deze achtergrond is gekozen voor meer actiegerichtheid: monitoren of je ook doet wat je afspreekt.

Blz. 23 Het Halve Zolenpad wordt genoemd als een voorbeeld van hoe de kloof tussen bestuur en burgers kan worden vergroot. Het halve Zolenpad staat bij ons bekend als een (stedelijk) project waar veel over is gecommuniceerd, waar naar bewoners is geluisterd. Het is in onze ogen niet het beste voorbeeld van het vergroten van de kloof.

Blz. 24 raadsinformatiebrief is wel belangrijk: verantwoording op basis van activiteiten is een bewuste keuze. Daarnaast spelen ook de financiën een rol. Bij vorige onderzoeken kwam er budget vanuit de reserve volkshuisvesting en van de corporaties. In de reserve volkshuisvesting waren in 2008 echter geen middelen meer voor handen voor dit doel en ook de corporaties hebben er geen geld meer voor geraamd.

Blz 26. gesprek met ambtenaren BGW: zij geven aan, dat een groei in de gebruikmaking van instrumenten (wijktafels e.d.) ook een groei in betrokkenheid betekent. Ook zaken die in de WOP's zijn opgenomen kunnen mogelijk betrokkenheid genereren. Hoe kijkt de rekenkamer hier tegen aan? Schoffelen in de wijk getuigt toch ook van betrokkenheid?

Blz 27. In het rapport staat: 'De WOP's en de DOP's zijn steeds in de raad ter kennisgeving gebracht. De raad kon –aldus de griffie- zijn kaderstellende rol hier niet invullen, omdat het hier om de wensen (droombeelden) van bewoners gaat.' Dit klopt niet. De wensbeelden zijn niet ter kennisgeving gebracht maar als wensbeelden vastgesteld. De kaderstellende rol van de raad is nu juist geweest het ruimte bieden aan bewoners om hun wensbeeld op te stellen. Ook de uitvoeringsprogramma's zijn door de raad vastgesteld.

Het maken van WOP's vloeit voort uit de onderlegger wijkontwikkelingsplannen die door de raad op 29 september 2005 is vastgesteld.

Het was ook de bedoeling, dat in de WOP's doelstellingen werden geformuleerd in termen van beleving van burgers, dus op effecten en niet op activiteiten. De aanpak echter, bewoners mochten vorm en inhoud bepalen, leidde tot WOP's waarin concrete activiteiten waren opgenomen. Dat werd niet als een probleem gezien. Meer accent op de uitvoering werd juist gewaardeerd (Coalitieprogramma Aanpakken en Oplossen)

Inmiddels was in 2006/2007 ook de ervaring opgedaan, dat de rapportcijfers die inwoners geven voor de leefbaarheid in hun buurt van vele andere factoren afhankelijk zijn, dan alleen de inspanning van BGW of de gemeente.¹ Dat leidde tot de conclusie, dat

¹ Zo bleek bij een onderzoek, dat in mei 2006 plaatsvond, dat de vragenlijsten die vóór 6 mei –de dag van de moord op Pim Fortuin -, anders waren dan die daarna binnenkwamen. Naar aanleiding van tegenvallende resultaten van het leefbaarheidsonderzoek in een buurt waarin relatief veel was geïnvesteerd, werd een gesprek gevoerd met bewoners. Daar kwam naar voren, dat de komst en de daarop volgende overlast van een enkel gezin de oorzaak was van de onvrede in de buurt.

de waarde van een leefbaarheidsonderzoek in de bestaande vorm relatief is als criterium voor het meten van de inspanningen van de gemeente².

Blz 29. 'Van het periodiek informeren van de raad lijkt nog geen sprake te zijn.' De afspraak was jaarlijks een uitvoeringsprogramma en (eenmalig) een procesevaluatie van het maken van de WOP's. Aan die afspraak houden we ons.

Op blz. 30 wordt verwezen naar het gevoel, dat de grip verloren gaat, hetgeen zou blijken uit de wandelgangen (?) en de steeds terugkerende vraag naar een financieel beeld van de WOP's en DOP. Dat is opmerkelijk: er is ook t.b.v. een activiteitenavond voor de raad, gehouden op 7 februari 2007, een notitie financiële kaders wijk- en dorpsontwikkelingsplannen gemaakt. Later zijn de financiële randvoorwaarden door de raad vastgesteld (2 juli 2008).

2^e alinea op blz. 30. In de optiek van de griffie stuurt de raad niet op de hoofdoelen van gebiedsgericht werken. Het is maar hoe je er tegenaan kijkt: de raad heeft zowel de inhoudelijke als de financiële kaders vastgesteld. Ook wordt de raad geïnformeerd over wijzigingen. Zolang je je als raad daar in kunt vinden, is er ook geen reden om bij te sturen. Zo heeft de raad besloten, dat de uitvoeringsprogramma's door de raad worden vastgesteld. Je zou kunnen zeggen, dat de uitvoering aan het college is, maar gezien het feit, dat bewoners d.m.v. hun wensbeelden een deel van de bestaande besluiten en kaders ter discussie kunnen stellen – wat in feite ook is gebeurd -, is vaststelling van de uitvoeringsprogramma's door de raad nog wel te verdedigen. De raad heeft ruimte willen bieden aan vraaggericht werken. Dat daar spanningen met bestaande kaders optreden, was en is bekend. De stelling, dat de raad zijn kaderstellende rol amper of niet heeft kunnen spelen doordat de vaststelling van de WOP's gebeurt na een autonoom interactief traject met inwoners, delen wij niet. De raad heeft ruimte gegeven voor het proces van het maken van de WOP's en DOP en heeft vervolgens ook aangegeven welke wensen uit de wensbeelden wel of niet in uitvoering moeten worden genomen.

Blz.33, eerste tabel: adoptiegroen betreft nieuwe deelnemers, Mogelijk Makers betreft een jaarlijkse activiteit, dat zijn niet steeds nieuwe deelnemers, mag je dus niet optellen. Term preventiegroen vervangen door buurtpreventie.

Op blz. 34 staat dat er 10 buurtpreventieteams, op blz. 33 14.

conclusies t.b.v. college

5.1.1. De tekst kunnen we onderschrijven, maar het kopje kan anders worden geformuleerd: doelstellingen zijn niet SMART gemaakt en prioriteiten wisselen in de loop der jaren

5.1.2. Kopje wordt niet onderschreven: de koppeling met inhoudelijke doelstellingen is niet expliciet in de programmabegroting opgenomen. We onderschrijven niet de conclusie, dat WOP's en DOP tot doel op zichzelf zijn geworden, dat doel en middel zijn omgekeerd en dat er sprake is van instrumentalisering. We kunnen ons wel vinden in een andere formulering, namelijk, dat door de nadruk op uitvoering de relatie met de doelstellingen niet meer expliciet is gemaakt.

5.1.3. Akkoord

5.1.4. Akkoord

² Het voor 2008 geplande leefbaarheidsonderzoek werd uitgesteld, omdat het belang ervan tegen deze achtergrond minder werd geacht. Maar zeker telde ook het volledig ontbreken van de financiële middelen. Het was ook niet de bedoeling om helemaal te stoppen met leefbaarheidsonderzoeken. In 2008 en 2009 zijn ook voorbereidende gesprekken gevoerd voor een nieuw leefbaarheidsonderzoek, maar deze zijn ook toen niet doorgegaan. Naast de oorzaken die hiervoor zijn vermeld kwam daar ook de onderbezetting van het bureau onderzoek en statistiek bij.

5.2.1. Wij kunnen ons vinden in de strekking, dat gebiedsgericht werken wel invloed heeft op het vergroten van de betrokkenheid op de woonomgeving en minder op het verkleinen van de kloof tussen bestuur en burgers. Bestudering van de tabel op blz. 49 leidt tot de conclusie, dat de meeste geënquêteerden daar geen oordeel over zeggen te kunnen vellen. Van degenen die zeggen dat wel te kunnen geven de meesten aan, dat gebiedsgericht werken bijdraagt aan beide doelen. Vervolgens zijn er meer mensen die vinden, dat gebiedsgericht werken bijdraagt aan het vergroten van de betrokkenheid, dan aan het verkleinen van de kloof. Met name wijkbezoeken van het college (die al lang niet meer worden uitgevoerd) dragen wel bij aan het verkleinen van de kloof.

5.2.2. Wij kunnen ons ook hier vinden in de strekking van de conclusie. Wij merken op, dat de groei van het aantal betrokken wijkbewoners in andere activiteiten zit, dan in de wijktafels. Deze is zichtbaar bij adoptiegroen, buurtpreventie en Mogelijk makers. Met de WOP's en DOP worden meer mensen bereikt dan alleen een select gezelschap.

5.3.1. Wij zijn van mening, dat de raad met de vaststelling van de onderlegger van de WOP's en het vaststellen van de financiële kaders heeft gekozen voor een bepaalde methode van werken. De raad wilde weten hoe bewoners dachten over de toekomst van hun wijk en hebben positief geoordeeld over het maken van de WOP's en het DOP. Ook werd er positief gedacht over de concrete vertaling van wensen naar een uitvoeringsprogramma. In hoeverre de raad zich bewust is geweest van de vraag of hiermee de oorspronkelijke doelstellingen al dan niet worden nagestreefd, laten we over aan het oordeel van de raad. Wij denken, dat iedereen daar wel een notie van heeft en vinden dan ook, dat de WOP's en DOP niet tot doel van alleen het gebiedsgericht werken zijn geworden. Er is ons inziens ook geen sprake van instrumentalisering. Als je als doel hebt om een voetbalwedstrijd te winnen, wil dat niet zeggen, dat je het hogere doel van een kampioenschap uit het oog hebt verloren. Wel zien wij het onafhankelijk van het oordeel van de raad als onze taak om aandacht te geven aan het SMART uitwerken van doelstellingen. Ook vinden we, dat we de raad goed moeten informeren over consequenties van wijzigingen in doelstellingen en prioriteiten.

5.3.2. De afspraak om de vastgestelde programma's jaarlijks te actualiseren wordt nagekomen. Voor wat betreft jaarlijkse evaluaties moet onderscheid worden gemaakt tussen de evaluatie van het proces van het maken van de WOP. Dat is eenmalig uitgevoerd. De jaarlijkse evaluaties moeten meer worden gezien als een jaarlijkse actualisatie: wat is er gedaan en wat moet er nog worden gedaan.

5.4.1. Wij kunnen ons vinden in de conclusie, dat er een brede waaijer aan instrumenten is, die maar beperkt wordt getoetst op effectiviteit.

Par 5.5. Beantwoording van de hoofdvragen

1. Algemeen

Wij kunnen ons vinden in deze tekst. We tekenen aan, dat het vinden van de juiste indicatoren bij de beoogde effecten geen simpele opgave is. In de praktijk wordt vaker naar een minder abstract doel geschakeld om iets meetbaars vast te kunnen leggen.

2. Verkleinen van de kloof

De conclusie lijkt gerechtvaardigd, dat de instrumenten waarbij het bestuur acte de présence geeft volgens de bewoners bijdragen aan het verkleinen van de kloof. Dat is het geval bij wijktafels en bij wijkbezoeken, waarbij moet worden aangetekend, dat de wijkbezoeken de laatste jaren niet meer zijn uitgevoerd.

3. Vergroten van de betrokkenheid

Wij vinden het toch opmerkelijk, dat wijktafels niet zozeer bijdragen aan het vergroten van de betrokkenheid bij de woonomgeving. De cijfers op blz. 49 duiden er ook wel op, dat het allemaal in relatie tot elkaar moet worden gezien.

Blz 51 en verder: de beschrijving van instrumenten is niet meer in alle opzichten actueel.

Aan het college en de algemeen directeur

brief nummer	GRF/	behandeld door	Mevr. J.W.M. Louer	datum	12 april 2010
ons kenmerk		e-mail	jlouer@waalwijk.nl	bijlage(n)	1
uw schrijven d.d.		telefoonnummer	0416 683813	verzonden	
uw kenmerk					
onderwerp	Concept rapport rekenkamercommissie				

Geachte heren,

Hartelijk dank voor uw reactie op ons conceptrapport Gebiedsgericht werken in Waalwijk. In bijgaande notitie geeft de rekenkamercommissie aan op welke wijze is omgegaan met uw reacties.

De rekenkamercommissie is verheugd te zien dat u zich in het overgrote deel van de conclusies kunt vinden. Tevens spreekt uit uw reactie de ambitie om de conclusies ter harte te nemen en de aanbevelingen op te pakken. Wij wensen u daarbij veel succes.

Met vriendelijke groet,
namens de rekenkamercommissie,

Drs. N.M.J. van 't Hof,
plv. voorzitter

Reactie hoor en wederhoor

De rekenkamercommissie maakt een onderscheid tussen de door u aangegeven feitelijke onjuistheden enerzijds en uw reacties op de conclusies en de kanttekeningen die u heeft geplaatst anderzijds.

Feitelijke onjuistheden

Op een aantal punten is de tekst van de rapportage aangepast naar aanleiding van feitelijke onjuistheden. Het betreft hier uw opmerkingen over de pagina's 9, 10, 12, 17 en 27. Wij verwijzen u naar de definitieve rapportage voor de wijze waarop dit is verwerkt. De overige opmerkingen op de tekst hebben niet geleid tot aanpassingen in het rapport.

Kanttekeningen

U heeft een viertal kanttekeningen geplaatst bij onderdelen van de rapportage. Hieronder wordt daarop kort ingegaan.

In de eerste kanttekening geeft u aan dat het onderzoek zich heeft beperkt tot een meting van de oorspronkelijke doelstellingen. Dit is een terechte constatering, waarbij wellicht ten overvloede wordt opgemerkt dat in het onderzoek twee van de vijf doelstellingen van het gebiedsgericht werken zijn betrokken: het vergroten van de betrokkenheid van de burger bij de leefomgeving en het verkleinen van de kloof. Binnen deze twee doelstellingen zijn alle instrumenten beschouwd die ons in de loop van het onderzoek zichtbaar en kenbaar zijn gemaakt. Uw kanttekening dat niet is onderzocht in hoeverre de instrumenten van het gebiedsgericht werken ook op de andere doelstellingen een effect hebben gehad, klopt daarmee.

Een aantal andere door u genoemde aspecten zoals het opgebouwde netwerk van bewoners(organisaties) is wel degelijk in het onderzoek betrokken. Kortheidshalve verwijzen wij u daarvoor naar de onderzoeksopzet en de bevindingen.

De tweede kanttekening die u plaatst betreft de conclusie van de rekenkamercommissie dat de WOP's en DOP ongemerkt tot doel in zichzelf zijn geworden (5.1 onder 2). U deelt deze conclusie niet. De rekenkamercommissie constateert op basis van de gesprekken met de raad en de ambtelijke organisatie dat bewust het accent is gelegd op de uitvoering van de WOP's en DOP. Op basis van het feit dat bij de raad noch bij de ambtelijke organisatie gericht aandacht is (geweest) voor het monitoren van de doelstellingen van het gebiedsgericht werken, komen wij tot deze conclusie. Deze conclusie handhaven wij derhalve.

De derde kanttekening betreft de helicopterview. U geeft aan dat het mogelijk is om deze helicopterview te hebben waar het gaat om de samenhang tussen zorgzones, wijktafels, Wmo en WOP's en DOP. Dat onderschrijven wij, maar daartoe zullen wel eerst de afzonderlijke programma's geëvalueerd dienen te worden. In de derde aanbeveling (6.3 onder 3) wordt aangegeven hoe de monitoring van de beleidsdoelen kan worden vormgegeven. Daarbij is het uitgangspunt dat steeds op programmaniveau de beleidsdoelen gemonitord worden, waarna de mogelijkheid ontstaat de programma's in samenhang te beschouwen.

De laatste kanttekening gaat in op de verwachtingen omtrent het bereik van gebiedsgericht werken. U geeft aan dat u niet de illusie heeft dat alle inwoners deelnemen aan de activiteiten. De rekenkamercommissie spreekt zich niet uit over wat in deze redelijk en billijk is, het is aan de raad om het ambitieniveau te bepalen. Wel constateert de rekenkamercommissie dat dit ambitieniveau niet scherp is geformuleerd.

Conclusies

De rekenkamercommissie constateert dat u het overgrote deel van de conclusies onderschrijft en waardeert uw ambitie om verbeteringen aan te brengen. De conclusie dat WOP's en DOP een doel op zich zijn geworden (5.1) deelt u niet. Hierboven is dit beschreven bij uw tweede kanttekening. Onze reactie daarop is ook daar vermeld.

De conclusie dat de raad niet heeft gestuurd op de doelstellingen van het gebiedsgericht werken (5.3) deelt u eveneens niet. U geeft aan dat de raad met het vaststellen van de onderlegger van de WOP's en de financiële kaders heeft gekozen voor een bepaalde manier van werken. U stelt tevens dat iedereen wel een notie heeft van de doelstellingen van het gebiedsgericht werken. De rekenkamercommissie concludeert dat tussen het hebben van een notie van de doelstellingen (vastgelegd in een onderlegger en financiële kaders) en het bewust sturen op het behalen van doelstellingen een verschil zit. Daarbij vindt sturing door de raad, zoals uit diverse bronnen feitelijk is gebleken vooral plaats op de WOP's en DOP en dan met name op de bijbehorende uitvoeringsprogramma's. Deze conclusie handhaven wij daarom ongewijzigd.

Wat betreft de beantwoording van de hoofdvragen merkt u op dat het vinden van de juiste indicatoren geen simpele opgaven zijn. Dit sluit aan bij uw opmerking onder hoofdpunten dat het SMART formuleren op effecten niet zo'n gemakkelijk punt is gebleken. De rekenkamercommissie deelt deze opvatting. Dat neemt niet weg dat het wel goed mogelijk is en wij adviseren u dan ook hiermee te gaan beginnen.

Wat betreft het vergroten van de betrokkenheid bij de leefomgeving vindt u het opmerkelijk dat de wijktafels daaraan niet zozeer bijdragen. Vervolgens stelt u dat de uitkomsten van de webenquête (bijlage 2) erop duiden dat het allemaal in relatie tot elkaar moet worden gezien. De rekenkamercommissie begrijpt de strekking van het gestelde niet.